

RIKSDAGENS PROTOKOLL

1949

ANDRA KAMMAREN

Nr 7

19—23 februari.

Debatter m. m.

Tisdagen den 22 februari.

Sid.

Interpellationer av:

Herr Svensson i Ljungkile ang. av Stockholms stads uppbördsverk tillämpad praxis i fråga om existensminimum för skattebetalare	7
Herr Edström ang. placeringen av arbetslöshetskassornas medel	8
Herr andre vice talmannen Skoglund ang. uppskov med den allmänna fastighetstaxeringen	9

Onsdagen den 23 februari.

Utgifter under riksstatens andra huvudtitel:

Fångvårdsanstalterna: Avlöningar	11
Skyddskonsulentorganisationen	11

Interpellationer av:

Herr Andersson i Dunker ang. åtgärder för att öka intresset för hästuppfödningen	30
Herr Persson i Landafors ang. beskattningen av förmånen av fritелефon och tjänsteabonnemang för telegrafverkets personal	31
Herr Hedlund i Rådom ang. storleken av ortsavdragen vid statlig och kommunal beskattning	33

Samtliga avgjorda ärenden.

Onsdagen den 23 februari.

<i>Statsutskottets</i> utlåtande nr 2, ang. statsutgifterna under andra huvudtiteln (justitiedepartementet)	11
— nr 9, ang. anslag under kapitalbudgeten för kommunikationsverken	29

	Sid.
<i>Statsutskottets</i> utlåtande nr 18, ang. utgifter å tilläggsstat II (kommunikationsdepartementet)	29
— nr 26, ang. förskott till vissa plankostnader m. m.....	29
— nr 27, ang. anslag under statens allmänna fastighetsfond (kommunikationsdepartementet)	29
— nr 28, ang. stat för statens allmänna fastighetsfond	29
<i>Bevillningsutskottets</i> betänkande nr 1, ang. ändring av förordningen om statlig inkomstskatt, i vad avser sparbankernas säkerhetskassa	29
— nr 2, ang. rätt för gifta kvinnor, som arbeta inom jordbruket, att vid taxering åtnjuta särskilt avdrag	29
<i>Bankoutskottets</i> utlåtande nr 3, ang. pension åt S. O. Halldén och understöd åt Margit Melander	29
<i>Första lagutskottets</i> utlåtande nr 5, ang. ändring i förordningen om handel med preventivmedel.....	29
— nr 6, ang. fortsatt giltighet av lagen om fullgörande i vissa fall av betalningsskyldighet i förhållande till utlandet m. m.	29
<i>Andra lagutskottets</i> utlåtande nr 1, ang. rätt för Kungl. Maj:t att bevilja dispens från arbetarskyddslagstiftningen	30
— nr 2, ang. obligatorisk olycksfallsförsäkring för fiskare	30
— nr 3, ang. ändrad ordning för tillstånd att framdraga elektriska ledningar i vissa fall	30

Lördagen den 19 februari.

Kl. 2 em.

§ 1.

Justerades protokollet för den 12 in-
nevarande februari.

§ 2.

Upplästes två till kammaren inkom-
na protokoll, så lydande:

År 1949 den 16 februari samman-
trädde den nämnd, som äger att döma,
huruvida högsta domstolens samtliga
ledamöter gjort sig förtjänta att i deras
viktiga kall bibehållas, varvid röstades
över följande proposition:

Den, som vill, att omröstning på det
i § 69 riksdagsordningen föreskrivna
sätt skall anställas till uteslutande av
någon bland högsta domstolens leda-
möter, röstas

Ja;

Den, det ej vill, röstas

Nej;

Vinner Nej, bliva högsta domstolens
samtliga ledamöter bibehållna.

Och befunnos efter omröstningens
slut, sedan voteringssedlarna öppnats,
rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 1;

Nej — 43,

i följd varav nämnden ansett högsta
domstolens samtliga ledamöter böra vid
deras ämbeten bibehållas.

*J. B. Johansson. O. Malmberg.**K. A. Ryberg. Rob. Krügel.*

År 1949 den 16 februari samman-
trädde den nämnd, som äger att döma,
huruvida regeringsrättens samtliga leda-
möter gjort sig förtjänta att i deras vik-
tiga kall bibehållas, varvid röstades
över följande proposition:

Den, som vill, att omröstning på det

i § 69 riksdagsordningen föreskrivna
sätt skall anställas till uteslutande av
någon bland regeringsrättens ledamö-
ter, röstas

Ja;

Den, det ej vill, röstas

Nej;

Vinner Nej, bliva regeringsrättens
samtliga ledamöter bibehållna.

Och befunnos efter omröstningens
slut, sedan voteringssedlarna öppnats,
rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 0;

Nej — 44;

i följd varav nämnden ansett regerings-
rättens samtliga ledamöter böra vid de-
ras ämbeten bibehållas.

*J. B. Johansson. O. Malmberg.**K. A. Ryberg. Rob. Krügel.*

Protokollen lades till handlingarna;
och beslöt kammaren tillika, att inne-
hållet av dessa protokoll skulle delgi-
vas riksdagens kanslideputerade med
anmodan att låta i ämnet uppsätta och
till kamrarna avgiva förslag till den
skrivelse, som skulle till Konungen av-
låtas.

§ 3.

Herr statsrådet *Wigforss* avlämnade
Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 34, angående grunderna för höj-
ning av löner enligt statens löneplans-
förrordning m. m.; och

nr 40, angående ersättning i vissa fall
i anledning av olycksfall i arbete eller
yrkessjukdom.

Dessa propositioner bordlades.

§ 4.

Föredrogos var efter annan följande
Kungl. Maj:ts å kammarens bord vilan-

de propositioner; och remitterades därvid

till utrikesutskottet propositionen nr 33, angående godkännande av ett mellan svenska regeringen och argentinska regeringen träffat handels- och betalningsavtal;

till statsutskottet propositionen nr 35, angående bestridande av vissa haveri-kostnader; samt

till bevillningsutskottet propositionen nr 36, med förslag till förordning angående rätt för Konungen att åsätta särskild tullavgift.

§ 5.

Föredrogs var efter annan följande på bordet liggande motioner; och hänvisades därvid

till bevillningsutskottet motionen nr 295 av herr *Jonsson* i Skedsbygd *m. fl.*; och

till behandling av lagutskott motionen nr 296 av herr *Ståhl*.

§ 6.

Föredrogs den av herr *Svensson* i Ljungskile vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att få framställa interpellation till herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet angående bebyggande av viss fastighet vid Svinesundsbron.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 7.

Föredrogs den av herr *Nilson* i Spånstad vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att få framställa interpellation till statsrådet och chefen för folkhus-hållningsdepartementet angående kontrollen över efterlevnaden av vissa kristidsbestämmelser.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 8.

Till bordläggning anmäldes:

statsutskottets utlåtanden:

nr 2, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1949/50 under andra huvudtiteln, avseende anslagen inom justitiedepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner;

nr 9, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under kapitalbudgeten gjorda framställningar om anslag för budgetåret 1949/50 under postverkets, telegrafverkets, statens järnvägars och statens vattenfallsverks fonder, luftfartsfonden samt väg- och vattenbyggnadsverkets förrädsfond jämte i ämnet väckta motioner;

nr 18, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1948/49, i vad propositionen avser kommunikationsdepartementets verksamhetsområde;

nr 26, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående anslag för budgetåret 1949/50 till förskott till vissa plankostnader m. m.;

nr 27, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under statens allmänna fastighetsfond gjorda framställningar angående anslag för budgetåret 1949/50, i vad avser kommunikationsdepartementets verksamhetsområde; och

nr 28, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående stat för statens allmänna fastighetsfond för budgetåret 1949/50;

bevillningsutskottets betänkanden:

nr 1, i anledning av väckt motion angående ändring av 10 § förordningen om statlig inkomstskatt, i vad avser sparbankernas säkerhetskassa; och

nr 2, i anledning av väckta motioner angående rätt för gifta kvinnor, som ar-

beta inom jordbruket, att vid taxering åtnjuta särskilt avdrag;

bankoutskottets utlåtande nr 3, i anledning av väckta motioner angående dels årlig pension åt förre korrekturläsaren vid riksdagens tryckeriexpedition S. O. Halldén, dels ock årligt understöd åt förre stenografen hos första kammaren C. G. Melanders änka Margit Melander;

första lagutskottets utlåtanden:

nr 5, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändring i förordningen den 9 september 1938 (nr 567) om handel med preventivmedel; och

nr 6, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 16 februari 1934 (nr 19) om fullgörande i vissa fall av betalningsskyldighet i förhållande till utlandet m. m.; samt

andra lagutskottets utlåtanden:

nr 1, i anledning av väckt motion om medgivande av rätt för Kungl. Maj:t att bevilja dispens från tillämpningen av gällande arbetarskyddslagstiftning;

nr 2, i anledning av väckta motioner angående en obligatorisk olycksfallsförsäkring för fiskare; och

nr 3, i anledning av väckt motion om ändrad ordning för meddelande av tillstånd att framdraga elektriska ledningar i vissa fall.

§ 9.

Avlämnades följande motioner, nämligen

nr 297, av herrar *Åhman* och *Rosén*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposi-

tion, nr 24, med förslag till förordning om fortsatt giltighet av förordningen den 8 juni 1923 (nr 155) angående omställnings- och utskänkningskatt å spritdrycker; och

nr 298, av herr *Birke m. fl.*, likaledes i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 24.

Dessa motioner bordlades.

§ 10.

Anmäldes och godkändes jordbruksutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 21, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1948/49, såvitt propositionen avser jordbruksärenden.

§ 11.

Justerades protokollsutdrag.

§ 12.

Upplästes följande till kammaren inkomna skrivelse:

Till Riksdagens Andra Kammare.

Härmed får jag på grund av utlandsresa anhålla om befrielse från riksdagsgöromålen under tiden 23 febr.—17 mars 1948.

Stockholm den 16 febr. 1948.

Rolf Edberg.

Kammaren biföll denna anhållan.

Kammarens ledamöter åtskildes här efter kl. 2.06 em.

In fidem

Gunnar Britth.

Tisdagen den 22 februari.

Kl. 4 em.

§ 1.

Justerades protokollen för den 16 och den 17 innevarande februari.

§ 2.

Upplästes följande till kammaren inkomna läkarintyg:

Härmed intygas att ledamoten av riksdagens andra kammare herr Carl Christenson på grund av akut infektion är sängliggande med hög feber.

Malmö den 19 februari 1949.

N. E. Cronberg.

Kammaren beviljade herr Christenson i Malmö ledighet från riksdagsgöromålen från och med den 19 februari tills vidare.

§ 3.

Herr statsrådet *Mossberg* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 37, angående anslag till lindring i mindre bemedlade patienters å landsbygden sjukvårdskostnader;

nr 38, angående ersättning från kyrkofonden för övertalig personal vid domänverket;

nr 39, angående försäljning av vissa kronoegendomar m. m.;

nr 41, angående anslag till lantbruks-högskolan och statens lantbruksförsök för budgetåret 1949/50 m. m.;

nr 42, angående åtgärder för en effektiviserad sysselsättnings- och arbets-terapi; och

nr 44, angående bestridandet av vissa förlikningskostnader.

Dessa propositioner bordlades.

§ 4.

Föredrogos var efter annan och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts

å kammarens bord vilande propositioner:

nr 34, angående grunderna för höjning av löner enligt statens löneplans-förordning m. m.; och

nr 40, angående ersättning i vissa fall i anledning av olycksfall i arbete eller yrkessjukdom.

§ 5.

Föredrogos var för sig och remitterades till bevillningsutskottet följande på bordet liggande motioner, nämligen nr 297 av herrar *Åhman* och *Rosén*; samt

nr 298 av herr *Birke m. fl.*

§ 6.

Föredrogos, men bordlades åter statsutskottets utlåtanden nr 2, 9 och 18 samt 26—28, bevillningsutskottets betänkanden nr 1 och 2, bankoutskottets utlåtande nr 3, första lagutskottets utlåtanden nr 5 och 6 samt andra lagutskottets utlåtanden nr 1—3.

§ 7.

Anmälades och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 25, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1948/49, i vad propositionen avser utrikesdepartementets verksamhetsområde;

nr 26, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1948/49, i vad propositionen avser försvarsdepartementets verksamhetsområde;

nr 27, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budget-

Interpellation ang. av Stockholms stads uppbördsvverk tillämpad praxis i fråga om existensminimum för skattebetalare.

året 1948/49, i vad propositionen avser ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde;

nr 28, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1948/49, i vad propositionen avser handelsdepartementets verksamhetsområde;

nr 29, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1948/49, i vad propositionen avser folkhushållningsdepartementets verksamhetsområde;

nr 30, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag för budgetåret 1949/50 under statens utlåningsfonder och fonden för förslag till statsverket, i vad avser handelsdepartementets verksamhetsområde; och

nr 31, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag för budgetåret 1949/50 under försvarets fonder m. m.

§ 8.

Avlämnades följande motioner, nämligen

nr 299, av herr *Lundberg m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 32, angående pension åt vissa i statens tjänst anställda personer; och

nr 300, av herr *Nihlfors*, likaledes i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 32.

Dessa motioner bordlades.

§ 9.

Interpellation ang. av Stockholms stads uppbördsvverk tillämpad praxis i fråga om existensminimum för skattebetalare.

Herr talmannen lämnade på begäran ordet till

Herr SVENSSON i Ljungskile, som anförde: Herr talman! I Stockholm tillämpas för närvarande ett existensminimum för skattebetalare, som för en familj bestående av man, hustru och tre barn uppgår till 505 kr. per månad eller 6 060 kr. per år. Lägges härtill 780 kr. i barnbidrag blir den högsta inkomst, för vilken en familj t. v. kan befrias från skatt, 6 840 kr. Särskilda formulär tillhandahållas av Stockholms stads uppbördsvverk för ansökan om existensminimums fastställande. Den som erhållit dylikt befrias tills vidare från källskatteavdrag. Vederbörande är emellertid därmed icke befriade från skatt. De icke betalda skatterna påföras som restskatt. Vid indrivning av skatterna tillämpas emellertid existensminimum automatiskt såvida vederbörande inte ha utmätningsbara tillgångar. Därmed hopas snart en skatteskuld, som måste avskrivas på grund av vederbörandes oförmåga att betala den. Då staten åtagit sig att till kommunerna utbetala hela det debiterade skattebeloppet åsamkas kommunen ingen förlust genom att höja existensminimum.

Om andra kommuner börja tillämpa samma praxis som Stockholm och därvid använda de skattefria avdragen vid statsskatt som proportionalitetsfaktor — ett förfarande vars riktighet i och för sig icke lär kunna bestridas — skulle en trebarnsfamilj i lägsta dyrrort få ett existensminimum på drygt 5 000 kr. eller inklusive barnbidrag nära 6 000. I många kommuner skulle enligt en dylik praxis en mycket stor del av skattebetalningen uppskjutas.

Här skall inte diskuteras vad som kan vara en riktig avvägning av existensminimum. Den nuvarande ordningen för dess fastställande synes dock leda till uppenbart orimliga resultat. Om endast en del kommuner fastställa och tillämpa dylikt eller om det fastställs till varierande höjd i förhållande till levnadskostnaderna, så innebär systemet

Interpellation ang. placeringen av arbetslöshetskassornas medel.

en skatteövervältring från den ena kommunen till den andra. Om alla kommuner tillämpa ett existensminimum av proportionellt samma höjd som det Stockholms stad fastställt, kommer det i betydande utsträckning att innebära en övervältring av skatten på mindre förmögenhetsägare, som ha utmättningsbara tillgångar i form av en bostadslägenhet, ett mindre jordbruk, annan rörelse eller sparkapital. Personer i denna ställning skulle alltså få betala sin skatt även om deras inkomst inklusive förmögenhetens avkastning ligger långt under existensminimum. Denna konsekvens kommer i stor utsträckning att gå ut över småfolket på landsbygden. Om den, som har 4 500 kr. i inkomst och 10 000 kr. förmögenhet, skall betala skatt, under det att den, som har 5 000 kr. i inkomst men saknar utmättningsbara tillgångar, befrias, så blir det hög skatt på de små förmögenheterna. De psykologiska och moraliska skadeverkningarna ligga i öppen dag.

Civilekonomen Stig Åswald har i Göteborgs Handelstidning påpekat, att systemet även skapar en puckel i skatteprogressionen, som också måste få ogynnsamma verkningar. Den, vars inkomst ligger vid eller nära under existensminimum, får inom vissa gränser betala mer än sin inkomstökning, hela sin inkomstökning eller en mycket stor del av densamma i skatt, om han söker öka sin inkomst.

Med hänvisning till det ovan anförda får jag anhålla om andra kammarens tillstånd att till herr statsrådet och chefen för finansdepartementet framföra följande frågor:

1) Är den praxis i fråga om existensminimum, som nu tillämpas i Stockholm, förenlig med gällande lag?

2) Om så är fallet, anser statsrådet att en dylik anordning allmänt tillämplig kan bibehållas?

3) Om så ej är fallet, när kan förslag om ändrade bestämmelser emotses?

Denna anhållan bordlades.

§ 10.

Interpellation ang. placeringen av arbetslöshetskassornas medel.

Ordet lämnades på begäran till

Herr EDSTRÖM, som yttrade: Herr talman! De pengar, som inbetalas till de erkända arbetslöshetskassorna, skola enligt nu gällande lagstiftning placeras i bank eller s. k. guldkantade obligationer, i den mån de inte tagas i anspråk för löpande utbetalningar till bl. a. de arbetslösa. Över 100 miljoner kronor ha på detta sätt fonderats för att snabbt kunna tagas i anspråk för att lindra verkningarna av en inträffande arbetslöshet. Medlens placering i guldkantade obligationer har därvid ansetts möjliggöra en snabb omvandling i reda pengar.

Arbetsmarknadsstyrelsen har emellertid i dagarna begärt tillstånd av Kungl. Maj:t att få placera arbetslöshetsmedel även i andra räntabla papper än guldkantade obligationer, t. ex. industriobligationer och skuldförbindelser mot in-teckning i fast egendom eller tomträtt. Styrelsen önskar även få disponera en del av fonderna för aktier i vissa fastighetsbolag, vilka styrelsen räknar med komma att inköpas i förening med fackförbunden. Som skäl härför anföres dels önskan om en bättre förräntning av för närvarande ca 25 milj. kr., vilka innes-tå i bank mot 2 procents avkastning, dels »svårigheten att erhålla räntabla placeringar».

Som bekant har riksbanken nödgats uppköpa mycket stora belopp av främst statens 3-procentiga obligationer. Under åren 1947 och 1948 ha köp av dessa slag uppgått till 1 543 milj. kr. trots de mycket allvarliga invändningar, som från olika håll bl. a. från förre riksbankschefens sida rests häremot. Om riksbankens stödköpspolitik bidragit till att framkalla ett knapphetsläge på kapitalmarknaden i fråga om 3-procentsobligationer torde detta ha varit en icke av-

Interpellation ang. uppskov med den allmänna fastighetstaxeringen.

sedd verkan, och någon svårighet att få köpa direkt i riksbanken har veterligen icke förelegat. Riksbanken skulle helt säkert med tillfredsställelse ha sålt för 25 milj. kr. av sitt miljardinnehav av statsobligationer. Ett 3-procentigt guldkantat papper har således stått till buds. Arbetslöshetskassorna ha emellertid, trots att de vid utgången av år 1947 hade över 40 milj. kr. inestående i bank, avhållit sig från att köpa guldkantade obligationer. De ha tydligen föredragit en lägre ränta i bank framför statens egna skuldförbindelser och önska nu erhålla rätt att placera medel i privata skuldförbindelser av olika slag. Samtidigt som finansministern tillgripit extraordinära åtgärder för att förstå privata institutioner att placera sina medel i statsobligationer, begär alltså en statens egen myndighet att få placera i privata papper.

På grund av vad ovan anförts, får jag anhålla om kammarens tillstånd att till herr statsrådet och chefen för socialdepartementet få framställa följande fråga:

Vill herr statsrådet lämna kammaren en redogörelse för anledningen till att arbetsmarknadsstyrelsen anser sig i nuvarande läge behöva vidgad placeringsrätt för arbetslöshetskassornas medel?

Denna anhållan bordlades.

§ 11.

Interpellation ang. uppskov med den allmänna fastighetstaxeringen.

Herr andre vice talmannen SKOGLUND erhöll på begäran ordet och anförde: Herr talman! Jämlikt 2 § taxeringsförordningen i dess lydelse enligt förordning den 13 februari 1948 (SFS nr 49) skall allmän fastighetstaxering verkställas år 1950. Detta innebär att allmän fastighetsdeklaration skall avgivas senast den 15 september innevarande år med förslag från den skattskyl-

diges sida om lämpliga värden, att domänstyrelsen senast samma dag skall till länsstyrelse bl. a. avgiva yttrande om förslag rörande bruttopriser för olika sortiment av skog samt rotvärden å den normala skogsavkastningen, att landskamreraren senast den 25 oktober i år skall ha verkställt undersökning om fastigheternas allmänna saluvärde å landsbygden m. m. På grundval av bl. a. detta material skola beredningsnämnderna därefter framlägga förslag om taxeringsvärden å fastigheterna, vilka förslag skola föreligga färdiga senast den 15 december innevarande år.

Den allmänna fastighetstaxeringen år 1950 föregås alltså av en rad åtgärder, som måste taga sin början redan tidigt under 1949. Den faktiska värdesättningen kommer då att grunda sig på de nu rådande förhållandena på det ekonomiska området. Normalt skulle icke något vara att invända mot en dylik ordning, då ju taxeringsvärdena äro avsedda att återspegla förhållandena under en gången tidsperiod. Så instabil som det ekonomiska läget emellertid för närvarande är, måste det te sig föga tillfredsställande, att man på grundval av nuvarande priser fastställer taxeringsvärden, som skola bli bestående under en 5-årsperiod. Särskilt gäller detta i fråga om skogsfastigheter. Värdet å skogsavkastningen är i huvudsak betingat av virkesprisernas utveckling å världsmarknaden. En kraftig åtstramning har redan givit sig till känna på detta område, och den framtida utvecklingen ter sig ytterst oviss. Då skogsprodukterna spela en närmast avgörande roll för vår utrikeshandel, synes det mig icke vara klokt att nu vidtaga några åtgärder, som kunna vara ägnade att verka hämmande för skogsägarnas del.

På grund härav anhåller jag om kammarens tillstånd att till herr statsrådet och chefen för finansdepartementet få framställa följande fråga:

Vill herr statsrådet överväga att med

hänsyn till rådande ovissa ekonomiska läge framlägga förslag om uppskjutande av den allmänna fastighetstaxeringen tills vidare till år 1951?

Denna anhållan bordlades.

§ 12.

Justerades protokollsutdrag.

Kammarens ledamöter åtskildes här-
efter kl. 4.22 em.

In fidem
Gunnar Britth.

Onsdagen den 23 februari.

Kl. 2 em.

§ 1.

Herr statsrådet *Zetterberg* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 43, angående bidrag till bokföringsverksamheten inom jordbruket; och

nr 46, angående bidrag till den halv-
öppna barnavården för budgetåret
1949/50 m. m.

Dessa propositioner bordlades.

§ 2.

Föredrogs var efter annan följande Kungl. Maj:ts å kammarens bord vilande propositioner; och hänvisades därvid

till statsutskottet propositionen nr 37, angående anslag till lindring i mindre bemedlade patienters å landsbygden sjukvårdskostnader;

till behandling av lagutskott propositionen nr 38, angående ersättning från kyrkofonden för övertalig personal vid domänverket;

till jordbruksutskottet propositionerna:

nr 39, angående försäljning av vissa kronoegendomar m. m.; och

nr 41, angående anslag till lantbruks-
högskolan och statens lantbruksförsök
för budgetåret 1949/50 m. m.; samt

till statsutskottet propositionerna:

nr 42, angående åtgärder för en effektiviserad sysselsättnings- och arbets-
terapi; och

nr 44, angående bestridandet av vissa
förlikningskostnader.

§ 3.

Föredrogs var för sig och remitte-
rades till bankoutskottet följande på
bordet liggande motioner, nämligen:

nr 299 av herr *Lundberg m. fl.*; och
nr 300 av herr *Nihlfors*.

§ 4.

Föredrogs den av herr *Svensson* i
Ljungkile vid kammarens nästföre-
gående sammanträde gjorda, men då
bordlagda anhållan att få framställa in-
terpellation till herr statsrådet och che-
fen för finansdepartementet angående
av Stockholms stads uppbördsverk till-
lämpad praxis i fråga om existensmi-
nimum för skattebetalare.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 5.

Föredrogs den av herr *Edström* vid
kammarens nästföre gående sammanträ-
de gjorda, men då bordlagda anhållan
att få framställa interpellation till herr
statsrådet och chefen för socialdeparte-
mentet angående placeringen av arbets-
löshetskassornas medel.

Kammaren biföll denna anhållan.

Fängvårdsanstalterna: Avlöningar. — Skyddskonsulentorganisationen.

§ 6.

Föredrogs den av herr andre vice talmannen *Skoglund* vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att få framställa interpellation till herr statsrådet och chefen för finansdepartementet angående uppskov med den allmänna fastighetstaxeringen.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 7.

Utgifter under riksstatens andra huvudtitel.

Föredrogs statsutskottets utlåtande nr 2, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1949/50 under andra huvudtiteln, avseende anslagen inom justitiedepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner.

Punkterna 1—23.

Vad utskottet hemställt bifölls.

*Punkten 24.***Fängvårdsanstalterna: Avlöningar.**

Sedan punkten föredragits, yttrade

Fru **SANDSTRÖM**: Herr talman! Jag vill på denna punkt när det gäller socialkuratorer endast erinra om den ställning kammaren intog vid ett tidigare tillfälle, när här var uppe till behandling en fråga som avsåg ett litet antal statliga befattningshavare inom sjukvården. Det hade föreslagits att de skulle få en något högre löneställning än motsvarande befattningshavare vid landstingen. Det var vid detta tillfälle som det mycket märkliga landstingspartiet konstituerade sig här i kammaren och gick emot Kungl. Maj:ts förslag, förberärande att det var fullkomligt oriktigt att statliga tjänster skulle i lönehänseende ställas högre än liknande tjänster vid landstingen.

I detta fall gäller det en liten grupp statliga befattningshavare som ha kommit att befinna sig någon eller några löneklasser lägre än motsvarande tjänstemän hos landstingen. Jag skulle kunna tänka mig att landstingspartiet här haft ett utomordentligt tillfälle att följa samma princip som man med en viss frenesi kämpade för vid det tidigare tillfälle som jag erinrat om. Så har emellertid inte skett. Man har gått på den principen att dessa statliga tjänster skola vara placerade i lägre lönegrader än tjänsterna vid landstingen, därför att man nu inte vill bryta den princip om lönestopp som man gått in för.

Jag skall här inte ta upp någon löne-debatt och kommer därför inte att framställa något som helst yrkande, men jag har velat erinra om att här i alla fall tillämpas olika principer. Jag skulle vilja tillägga, att jag skulle tro att man utan att bryta den löneprincip som man på grund av det finansiella läget nu följer skulle här ha kunnat göra en liten jämkning inom ramen för den lönepolitik som föres. Jag upprepar, herr talman, att jag inte har något yrkande.

Vidare anfördes ej.

Utskottets i punkten gjorda hemställan bifölls.

Punkterna 25—29.

Vad utskottet hemställt bifölls.

*Punkten 30.***Skyddskonsulentorganisationen.**

Kungl. Maj:t hade i statsverkspropositionen under andra huvudtiteln (punkten 41) föreslagit riksdagen att dels fastställa av departementschefen förordad stat för skyddskonsulentorganisationen, att tillämpas under budgetåret 1949/50, dels ock till Skyddskonsulentorganisationen för nämnda budgetår anvisa ett förslagsanslag av 309 600 kronor.

I propositionen hade anmälts ett av fängvårdsstyrelsen den 31 december

Skyddskonsulentorganisationen.

1948 överlämnat betänkande angående skyddsarbetets organisation m. m., vari framlagts förslag avseende att skapa förutsättningar för en effektivt bedriven kriminalvård i frihet bland annat genom en väsentlig utökning av skyddskonsulentorganisationen. Departementschefen hade emellertid, när fängvårdsstyrelsens betänkande vore föremål för remissbehandling, förklarat sig icke vara beredd att taga ställning till de däri framlagda förslagen utan vid anslagsberäkningen tills vidare utgått från den nuvarande organisationen.

Utskottet hade i förevarande sammanhang till behandling förehåft dels en inom första kammaren av herr *Schlyter m. fl.* väckt motion (I: 33), dels ock en inom andra kammaren av herr *Hedlund i Östersund m. fl.* väckt motion (II: 61). I båda motionerna hade yrkats, att fängvårdsstyrelsens förslag skulle genomföras redan under budgetåret 1949/50.

Utskottet hemställde i denna punkt, att riksdagen måtte med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 33 och II: 61

a) fastställa i utskottets hemställan intagen stat för skyddskonsulentorganisationen, att tillämpas under budgetåret 1949/50;

b) till skyddskonsulentorganisationen för budgetåret 1949/50 anvisa ett förslagsanslag av 309 600 kronor.

Reservation hade vid punkten avgivits av herr *Johan Bernhard Johansson* och fröken *Andersson* samt herrarna *Sundelin*, *Malmborg* i Skövde, *Boman* i Kieryd, *Larsson* i Stockholm och *Birke*, vilka ansett, att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt motionerna I: 33 och II: 61

a) fastställa av reservanterna angiven stat för skyddskonsulentorganisationen, att tillämpas under budgetåret 1949/50;

b) till skyddskonsulentorganisationen för budgetåret 1949/50 anvisa ett förslagsanslag av 527 600 kronor.

Sedan punkten föredragits, anförde:

Herr **BOMAN** i Kieryd: Herr talman! På denna punkt föreligger en reservation, och då jag undertecknat densamma, ber jag att få anföra några synpunkter i anslutning härtill.

Riksdagen har tidigare i olika sammanhang fattat beslut avseende en reformering av vårt rättsväsende, beslut om villkorlig dom, om villkorlig frigivning och senast om en ny rättegångsreform. Det har visat sig vid tillämpningen av dessa reformer att nu befintliga organisationer, skyddskonsulenter, övervakare o. s. v., inte äro tillräckliga, och Kungl. Maj:t har därför här låtit fängvårdsstyrelsen verkställa en utredning på detta område, och resultatet av denna utredning föreligger nu. Ett betänkande har avlämnats till Kungl. Maj:t den 31 december förra året och är för närvarande ute på remiss. Remissvaren skola, om jag inte är fel derrättad, vara avgivna den 1 maj i år.

I anslutning till detta betänkande har det väckts två motioner, en i vardera kammaren. Motionärerna representera samtliga stora partier i riksdagen, och jag kan erinra om att i denna kammare har såväl högergruppens ledare som den för närvarande fungerande ledaren för bondeförbundet instämt i motionens syfte. Motionärerna hemställa att riksdagen på grund av frågans allvarliga läge skall biträda utredningens krav såsom de nu föreligga. Vi reserverar ha inte velat biträda detta yrkande utan gått på en modifierad linje, gjort en kompromiss, om jag så får uttrycka mig. Vi dela fullt departementschefens uppfattning.

Departementschefen säger: »Frågan om en effektivisering av den fria kriminalvården framstår emellertid såsom en av de viktigaste angelägenheterna på kriminalpolitikens område.» Utskottet

Skyddskonsulentorganisationen.

såväl som reservanterna säga: »Den av fängvårdsstyrelsen verkställda utredningen om skyddsarbetets organisation m. m. berör ett område, där överhängande behov av effektivisering föreligger. De senaste årens reformarbete på det kriminalpolitiska området har medfört allt större krav på en mera ändamålsenlig övervaknings- och tillsynsorganisation. Utskottet vill starkt understryka departementschefens uttalande, att frågan om en effektivisering av den fria kriminalvården framstår såsom en av de viktigaste angelägenheterna på kriminalpolitikens område.» Så långt äro utskottet och reservanterna överens. Men reservanterna ha velat dra ut konsekvenserna härav. På grund av att remissvaren inte skola vara inne förrän den 1 maj har Kungl. Maj:t ingen möjlighet att framlägga en proposition i år. Vi anse emellertid att frågan är av så allvarlig karaktär, att något måste göras nu så att inte ett helt år går förlorat, och ha därför i vår reservation föreslagit, att man skall ta en del av vad som föreslagits av utredningen.

Med detta avse vi ingalunda att binda Kungl. Maj:t på något sätt vid en prövning av frågan i hela dess vidd, när remissvaren inkomma, utan bara att ställa till Kungl. Maj:ts förfogande ett belopp som gör det möjligt att bygga ut en viss del av den redan befintliga organisationen. Ty alla äro väl ense om att dagens läge är allvarligt, den pågående pressdebatten påminner tillräckligt härom. Organisationen är inte tillräckligt stark för att möta det ökade kravet på densamma. Vi ha föreslagit ytterligare sex skyddskonsulenter och åtta skyddsassistenter, och vi ha sagt, att det bör ankomma på Kungl. Maj:t att fatta beslut på vad sätt denna i förhållande till förslaget begränsade personalförteckning skall disponeras, så att de mera kännbara bristerna skola kunna avhjälpas ävensom övriga därmed sammanhängande frågor lösas. Därmed skulle Kungl. Maj:t få möjlighet att vid-

taga vissa åtgärder utan att det skulle behöva dra ut över ett helt år till. Organisationen får givetvis under budgetåret 1949/50 ges provisorisk karaktär.

Att jag är så angelägen härom beror på att jag har en bestämd känsla av att det är fara i dröjsmål. När riksdagen har tagit ansvaret för att genomföra dessa reformer med den villkorliga domen och den villkorliga frigivningen samt nu senast rättegångsreformen, bör riksdagen också se till att dessa reformer inte falla sönder eller bli ett slag i luften. Jag har, herr talman, det förtroendet för departementschefen, att han inte på grund av detta förslag på något sätt skall känna sig bunden vid prövningen av frågan i hela dess vidd. Jag vill i detta sammanhang poängtera vad utskottet säger i fråga om frivilliga krafter: »Med hänsyn till vikten av att till ifrågavarande verksamhet kunna förvärva lämpliga personer bör det måhända övervägas om icke grunderna för ersättning till övervakare böra bliva föremål för ändring.» Jag tror inte att man här bör använda det vaga ordet »mähända», jag tror att en översyn måste ske, då det gäller ersättningen till dessa, så att man får tillräckligt med folk som äro villiga att åtaga sig detta uppdrag.

Man kan tycka att det är djärvt av reservanterna att föreslå riksdagen att bevilja ett så stort anslag som 218 000 kronor utan att det föreligger någon proposition, på endast en utredning och motioner. Jag ber emellertid att i detta sammanhang få citera vad fängvårdsutredningen i slutet av sitt betänkande sagt: »Den uppställda kostnaden utgör det pris, som får betalas för en effektivt bedriven kriminalvård i frihet. Om samhället av finansiella skäl icke anser sig kunna komma ut med detta belopp, inträder så småningom det läget, att den fria vården råkar i vanrykte. Lämnas de villkorligt dömda, de villkorligt frigivna och de på prov utskrivna utan erforderlig hjälp och kontroll, måste ut-

Skyddskonsulentorganisationen.

fallet av den villkorliga domen och den villkorliga frigivningen bli allt sämre, med påföljd att de fria behandlingsformerna bli föremål för misstroende från allmänhetens sida och — vad värre är — även från domstolarnas. I så fall kan tendensen så småningom komma att gå i den riktningen, att kriminalvård i frihet får stå tillbaka för anstaltsvård. Men anstaltsvård är den utan all jämförelse dyraste av alla behandlingsformer. Kostnaderna för det totala omhändertagandet på anstalt springa nämligen fort nog upp till 4 000 à 5 000 kronor för år och intagen, i vissa fall, där fråga är om specialbehandling, till ännu högre belopp. Man må härmed jämföra kostnaden för den fria vården. Året runt stå f. n. bortåt 10 000 personer under övervakning eller tillsyn. Om kostnaderna härför enligt ovan framlagda beräkningar uppgå till 1,36 miljoner kronor per år, betyder detta, att varje villkorligt dömd, villkorligt frigiven och på prov utskriven icke kostar samhället mer än 136 kronor per år för övervakning eller tillsyn.

Skulle den ovan framlagda jämförelsen bli rättvisande, borde den för övrigt kompletteras i olika avseenden. Här må blott framhållas den betydelsefulla omständigheten, att de villkorligt dömdas samt de frigivnas och utskrivnas arbetskraft bibehålles i produktionslivet och att de därigenom — med undantag för ett mindre antal parasiterande och arbetsskygga — äro i stånd att helt eller delvis försörja icke blott sig själva utan även närstående. Socialvården besparas genom denna vårdform utgifter, som torde vara mångdubbelt större än de kostnader som skyddsorganisationen belöper sig till.

Härtill kommer slutligen det ideella värdet av att samhället gentemot lagöverträdare icke tillgriper hårdare medel än som befinnes nödvändigt. Med den uppfattning om människans värde och värdighet som är levande inom vårt folk ter det sig som den naturliga lös-

ningen, att kriminalvård i frihet praktiseras så långt det går, utan att andra betydelsefulla samhällsvärden sättas i fara. Men då kräves det också, att denna form av kriminalvård får tillräckliga personella och materiella resurser.»

Herr talman! Jag vill till detta endast knyta det uttalandet, att det viktigaste för mig i detta sammanhang är, att riksdagen inte försätter sig i det tillståndet att den inte kan göra någonting i avvaktan på proposition i frågan, när vi förut varit med om att genomföra dessa reformer. Såsom nämndeman har jag vid åtskilliga tillfällen stått inför en situation, där man haft ungdomar framför sig som varit föremål för villkorlig dom. Man har då frågat sig, om samhället har i tillräcklig utsträckning sört för att övervakningen och tillsynen över dessa varit den mest ändamålsenliga. Vi få i detta sammanhang icke glömma bort att vad vi framför allt syftat till med dessa reformer är att tillvarata människovärdet, att så långt möjligt föra tillbaka till samhället ungdomar som av en eller annan anledning kommit i konflikt med rättvisan. Jag skulle kanske kunna tillägga, att det skärper behovet av snara åtgärder, då genomförandet och ikraftträdandet av dessa reformer kommit att infalla i ett tidsläge, då på grund av efterkrigstidens påfrestningar ungdomsbrottsligheten starkt ökats.

På grund härav ligger det, herr talman, stor vikt vid att någonting göres, och det är motiveringen till att vi framfört denna reservation, till vilken jag ber att få yrka bifall.

Herr WIKLUND i Stockholm: Herr talman! Jag kanske kan fortsätta där herr Boman slutade och ett ögonblick uppehålla mig vid det citat som han hämtade ur utskottets utlåtande rörande de frivilliga övervakarna. Alla torde vi väl vara ense om att den öppna kriminalvården, skyddsverksamheten

eller hur den nu rubriceras, innebär ett så betydande framsteg att den inte får under några förhållanden äventyras. Den fråga det här gäller är ju, hur den skall verkställas.

Den som i egenskap av socialarbetare under en del år sysslat med övervakning av olika kategorier missanpassade säger sig att den öppna vården, rätt utnyttjad och effektivt organiserad, är den behandlingsform som avsatt de flesta positiva resultaten på detta område. Men det är i fråga om effektiviteten som det brister. Fångvårdsstyrelsens förslag innebär en mycket kraftig förstärkning av tjänstemannainslaget vid denna reforms verkställande. Man går i detta förslag så långt, att man föreslår en reducering med 65 000 kronor av anslaget till medverkan av frivilliga övervakare i den öppna kriminalvården. Det är alltså fråga om att minska den frivilliga insatsen och att öka tjänstemannainslaget.

Utskottsmajoriteten har på denna punkt en mot fångvårdsstyrelsen avvikande mening, då den energiskt påyrkar en utredning av frågan om en effektivisering av den frivilligt utförda övervakningen av villkorligt dömda och villkorligt frigivna som en väg att jämsides med ökad medverkan av tjänstemän nå en effektivare skyddsverksamhet. Jag har för min del av erfarenheten blivit övertygad om att denna alternativa väg har en utomordentlig praktisk betydelse. Den kan väl för övrigt av rent praktiska skäl icke undvaras. Det torde väl icke bli möjligt att tillsätta så många tjänstemän på detta område att man kan avvara den frivilliga insatsen.

De frivilliga övervakarna ha ofta också mycket bättre kontakt med sitt klientel än yrkesmannen har. Jag tänker på ett sådant läge som när det är fråga om att skaffa ett arbete. Givetvis kan man ordna det via arbetsförmedlingen, och det bör man kanske göra i de flesta fall. Men i andra fall kan

Skyddskonsulentorganisationen.

en frivillig övervakare uppträda på ett helt annat sätt som privatman än vad en skyddskonsulent eller en skyddsassistent kan göra. Han kan med andra ord fungera mycket mera diskret och mera personligt. Jag tror också att frivilliga medarbetares engagemang i kriminalvården och socialvården innebär en mycket handgriplig upplysning till folk om de ömtåliga problem som behandlingen av de socialt missanpassade i samhället innebär, alltså en för folket nyttig insyn på baksidan av samhället. Jag är också övertygad om att man kan ernå en ganska god effektivisering av den frivilliga verksamheten på två vägar. När jag säger detta talar jag av egen erfarenhet.

Jag har såsom tjänsteman i socialstyrelsen medverkat till ett ganska stort antal mindre kurser för utbildning av frivilliga övervakare eller personer som äro eller skulle kunna göras intresserade av att åtaga sig övervakningsuppdrag. Man har vänt sig med sin inbjudan till olika folkorganisationer och verkligen ofta kunnat samla och utlösa ett ganska stort men latent intresse för människovårdande insatser samt alltså lockat fram personligt ansvarstagande. Kan man egentligen tänka sig en bättre bild av en demokrati i funktion än när en svag och obefäst människa får vid sin sida till stöd och hjälp och med samhällets sanktion en människa som är stadig både på foten och i karaktären och som därför kan hjälpa den som gått på sidan av en socialt önskvärd väg? Demokrati är väl inhördes ansvarstagande för det helas bästa. Men det behövs handledning för utövandet av denna hjälpverksamhet. Det måste organiseras något slags kurser, kanske närmast en enklare utbildning och instruktion i stil med vad jag här antytt, varjämte i ett senare skede kanske också samråd rörande konkreta övervakningsfall skulle kunna ske genom konferenser mellan övervakarna efter engelskt

Skyddskonsulentorganisationen.

mönster. Detta skulle enligt mitt förmenande ge utbyte i form av förbättrad övervakning och effektivare skyddsverksamhet.

Men även om det går att på detta sätt bringa upp intresse, är det mitt intryck att detta intresse i en hel del fall slocknar, när vederbörande få veta, att de inte ens kunna få sina egna utgifter täckta, därför att det nuvarande övervakararvudet är så lågt — det utgör för tre års arbete hela 78 kronor. Det är nog inte någon som vill ha någon egentlig ersättning för det arbete som man utför, men man vill ha ett rimligt ekonomiskt stöd för att kunna fullgöra övervakningsuppdraget på ett riktigt sätt. Det har ju också gått relativt bra att få fram övervakare inom alkoholistvården, där högre arvoden redan nu tillämpas, låt vara att även dessa arvoden enligt min mening äro för låga. Som en lämplig norm för arvudet skulle man kunna tänka sig de belopp som socialstyrelsen i ett yttrande över alkoholistvårdutredningens betänkande föreslagit för frivilliga övervakare inom nykterhetsvården, nämligen 15 kr. för den första månaden och 10 kr. för de följande månaderna. Inom kriminalvården äro motsvarande belopp 8 kr. för den första månaden och 2 kr. för de följande månaderna. Det klientel, som det rör sig om i båda dessa fall, är ganska likartat.

En så kvalificerad människovårdande insats som en övervakning bör ersättas på ett skäligt sätt utan att därför folk skall kunna göra sig förtjänsster på en sådan verksamhet. Jag tror emellertid att övervakningsarbete av detta slag är så svårt och så påkostande, att den risken inte på något sätt är överhängande. Dessutom kan man ju, om det bland övervakarna eventuellt skulle visa sig finnas människor, som ha den inställningen att de endast vilja tjäna pengar på att deltaga i övervakningsarbete, effektivt hålla dem borta genom att man helt enkelt entle-

digar dem från deras övervakningsuppdrag. Å andra sidan skulle man, om man ger något bättre ersättning, kunna ställa litet ökade krav på de frivilliga övervakarna och deras insatser och därmed uppnå en effektivisering av verksamheten.

Jag vill, herr talman, inom parentes inskjuta, att den terminologi, som här använts, övervakare och övervakning, synes mig olämplig av psykologiska skäl och även rent sakligt sett. Den övervakade får ett intryck av att det enbart är fråga om efterspaning och kontroll. Den kurativa, stödjande och hjälpande insatsen kommer inte fram i de nu använda termerna, och jag tycker därför att terminologien borde omprövas.

Mitt här förda resonemang leder mig dock inte till utskottsmajoritetens ståndpunkt när det gäller de föreliggande motionerna. Även jag anser, att det är en brådskande sak att åstadkomma en förstärkning, dels genom att öka antalet tjänstemän, som ha att leda den öppna kriminalvårdens skyddsverksamhet, och dels genom att bereda möjlighet för en förbättrad rekrytering av den frivilliga övervakarkåren. Man kan naturligtvis med fog resonera som majoriteten gör, nämligen att när det gäller en nyss framlagd utredning, som ännu inte ens remissbehandlats, bör riksdagen vänta med sitt ställningstagande till dess förslagen hunnit färdigprövas. Denna ståndpunkt är så mycket mer befogad som andra vårdområden förete en liknande bild som kriminalvården i fråga om den öppna vårdens personella resurser. Detta är t. ex. fallet med nykterhetsvården; en utredning, som framlagts redan för ett år sedan och som blivit vederbörligen remissbehandlad, har av ekonomiska skäl dock inte lett till några förslag av allmän natur till denna riksdag. Även den öppna barnvården och ungdomsvården behövde förbättras, bl. a. genom att man anställde flera barna-

Skyddskonsulentorganisationen.

vårdskonsulenter utöver de nuvarande tretton.

Då reservanterna ha föreslagit en relativt måttlig utökning av antalet i skyddsverksamheten sysselsätta tjänstemän, vilken på intet sätt kan hindra användningen av frivilliga övervakare utan i stället bör kunna utnyttjas för att effektivisera även medverkan av frivilliga övervakare, t. ex. genom en sådan kursverksamhet, som jag här talat om, så ber jag, herr talman, att få yrka bifall till reservationen.

Herr HEDLUND i Östersund: Herr talman! Jag försäkrar kammaren, att då jag väckte min motion om att riksdagen skulle besluta att redan i år genomföra fångvårdsstyrelsens förslag rörande det frivilliga skydds- och hjälparbetet, så anade jag att riksdagen inte skulle utan att ha sett förslaget och remisshandlingarna fatta ett dylikt beslut. Däremot hyste jag ett svagt hopp, att det möjligen skulle komma en proposition i ärendet under riksdagen och att sålunda ett beslut av den omfattning, som motionen avsåg, skulle komma till stånd. En sak tog jag emellertid såsom säker, och det var att riksdagen skulle ta åtminstone ett steg på vägen fram till en förbättrad skyddskonsulentorganisation. Jag hade all anledning att tro det, eftersom riksdagen ju så fördomsfritt beslutat alla de stora reformer på straffrättens och straffverkställighetens område, som kommit till stånd under de senaste åren.

År 1944 kom förslaget om den kvalificerade villkorliga domen. Enhälligt antog då riksdagen den lagen, och lika enhälligt sade riksdagen, att förutsättningen för att lagen skulle bli vad riksdagen avsåg var att skyddskonsulentorganisationen utvidgades. Ännu har emellertid icke en enda ytterligare skyddskonsulent tillkommit. År 1945 blev lagen om den villkorliga frigivningen lika enhälligt antagen av riks-

dagen, och denna lagstiftning byggde också på skyddskonsulentorganisationens utveckling. År 1946 fingo vi en ny verkställighetslag. Även denna lagstiftning byggde och det i alldeles särskild grad på att skyddskonsulentorganisationen skulle bli sådan som vi tänkt oss den, när den först infördes, eller med andra ord, att den skulle vara utbyggd på ett sådant sätt, att man inte löpte risken att experimentet kriminalvård i frihet skulle misslyckas. Därefter ha vi också fått vissa ändringar i tillräknelighetsreglerna. Enligt tidigare gällande lag på detta område blevo abnorma människor, som begått brott, i regel omhändertagna av sinnessjukhusen. Genom den nu berörda reformen, som även jag medverkade till, blevo reglerna ändrade rätt väsentligt, och resultatet därav har blivit, att en del av det klientel bland kriminella människor med abnorm belastning, som förut vårdats på sinnessjukhus, nu förts över till fångvården — och tyvärr till ungdomsanstalterna. Detta klientel är i alldeles särskilt hög grad beroende av skyddskonsulentverksamheten.

Jag är i lika hög grad som statsutskottet medveten om att vi, när det gäller dyrbara reformer, måste taga hänsyn till det ekonomiska läge, vari landet befinner sig. Men om man i sådant syfte gör en granskning av angelägenhetsgraden av olika utgifter, så tvekar jag inte att ge efter på utgifter för andra sociala ändamål till förmån för just skyddskonsulentverksamheten. Jag tillhör själv en kår inom socialvården, som — herr Wiklund var här nyss inne på den saken — anses vara för fåtalig, nämligen barnavårdskonsulenterna. Men i valet mellan en enda ny skyddskonsulent eller en enda ny barnavårdskonsulent förordar jag utan tvekan en förstärkning av skyddskonsulentkåren, ty dess verksamhet har större betydelse just nu än barnavårdskonsulenternas.

Skyddskonsulentorganisationen.

Hur varmt intresserad jag än är av all social utveckling, är jag alltså beredd att tills vidare stoppa upp utbyggnaden av annan social verksamhet till förmån för en förstärkning av skyddskonsulentorganisationen.

Just nu pågår en allmän diskussion — både i pressen och här i riksdagen — om vi inte ha kört fast, när det gäller hela vår strafflagstiftning och straffverkställighetslagstiftning. Det har vid årets riksdag redan framställts ett par interpellationer, om den villkorliga domen, dömandet till ungdomsfängelse och allt detta verkligen fyller den uppgift som avsågs vid lagstiftningens genomförande. Många synas förmena att vi ha kört fast. Jag instämmer i att den villkorliga domen inte har blivit vad vi avsågo att den skulle vara, inte därför att lagstiftningen är felaktig, utan därför att vi inte ha lämnat de instrument som äro nödvändiga för en riktig efterlevnad av denna lag. Samma är förhållandet med lagen om ungdomsfängelse.

I slutet av förra riksdagen och början av denna har första lagutskottet gjort studieresor till olika fångvårdsanstalter, ungdomsfängelser i synnerhet. Vi ha fått bekräftat att lokalerna äro tråkiga, att det fattas verkstäder och att det i dessa avseenden är så dåligt ställt att en förbättring måste ske. Men icke blott dessa materiella brister äro anledningen till att det hela inte fungerar bra. Detta sammanhänger också till någon del med bristen på en riktigt genomförd skyddskonsulentverksamhet. Mina kamrater från första lagutskottet, som voro med vid besöket i Uppsala och som äro här närvarande, kunna intyga att vi konstaterade — något som sedan kunde verifieras med tillhjälp av de handlingar som funnos på fångvårdsinrättningen — att där satt åtminstone en pojke, som aldrig skulle ha befunnit sig på ungdomsfängelse, om det existerat en riktigt genomförd övervakning. Det var, herr Wiklund, en frivillig över-

vakare, som, trots att han hade stort intresse för verksamheten, likväl misslyckats. Jag skall inte närmare skildra fallet; det går ju lätt att ta reda på det. Vi kunde emellertid konstatera, att det här liksom i övrigt finns en allvarlig brist i fråga om övervakningsverksamheten. De pojkar, som nu få villkorlig dom eller som dömas till ungdomsfängelse eller som få åtalseftergift, klara sig icke med den hjälp de kunna få av de frivilliga krafter, som ställas till deras stöd, när de gå ut i livet.

Då jag medverkat till de reformer på straffrättens område, som jag har gjort, då är det också min skyldighet att medverka till att skapa de instrument, som behövas för att lagarna skola kunna efterlevas. Kunna vi ej detta, så är det lika bra att vi rasera lagarna.

När det gäller lagstiftning, som drar med sig utgifter, framstår också klart orimligheten i riksdagens arbetsformer. Här föreslår första lagutskottet och får riksdagen med på stora reformer. Ingen gör den minsta invändning, fastän det redan då är klart att dessa reformer måste kosta mycket pengar. Så sättas reformerna i verkställighet, och sedan kommer det utskott, som har ansvaret för utgifterna, och säger att det inte finns några pengar för ändamålet.

Lagarna ha nu satts i verkställighet, men den mycket vackra och av alla omfattade tanken på kriminalvård i frihet är dömd att misslyckas, om vi inte med det snaraste skaffa oss de instrument som äro nödvändiga för lagarnas efterlevnad.

Jag skall inte, herr talman, yrka bifall till den motion, som jag har väckt, ty det tjänar naturligtvis inte någonting till, men för att ändå vinna något av det som jag velat uppnå, ber jag att få yrka bifall till reservationen av herr Johan Bernhard Johansson m. fl.

Herr HÄCKNER: Herr talman! I dessa dagar pågår ju en intensiv sparpropa-

Skyddskonsulentorganisationen.

ganda i syfte att förhindra onödiga utgifter, och det måste också det allmänna tänka på. Men det kan inte vara en tillräcklig anledning till att här gå emot reservanterna. Det gäller ju bara ca 200 000 kronor. Vad samhället vinner genom ett sådant tillskott är så mycket mera värt som vi i själva verket göra en stor besparing. Om man tänker på att en brottsling på en fångvårdsanstalt kostar det allmänna ca 4 000—5 000 kronor per år, under det att, om man har honom i vård i frihet, utgifterna, som förut påvisats, bara bli en obetydlighet, förstår man att den besparing man gör genom att avslå reservationen i själva verket skulle förbytas i en merutgift.

Jag har själv haft tillfälle att såsom offentlig försvarare många gånger konstatera att en yngling som blivit dömd och fått villkorlig dom åter kommit på sned, därför att han inte fått det stöd från det allmänna genom effektiv övervakning och den hjälp på olika sätt som en sådan yngling så väl behöver. Ofta har man hört dessa unga vilseförda giva uttryck för den bitterhet som de känna gent emot samhället, en bitterhet som, objektivt sett, icke är helt berättigad, därför att de själva ha skuld. Men de flesta av dessa unga människor äro icke kriminella till sin natur, de äro svaga och ha fallit offer för sin svaghet och de frestelser som samhället i sina moderna former, särskilt i storstaden, erbjuder.

Man skulle kunna instämna i vad som redan förut är antytt, nämligen att hela detta storartade skyddssystem med kriminalvård i frihet håller på att bryta samman. Det gäller här att göra åtminstone något för att förhindra ett dylikt sammanbrott. Stockholms stad exempelvis bidrager till skyddsarbetet i tunnlar, något som är mycket väl använda pengar även i vårt beträngda ekonomiska läge. Jämförelsen kan ju verka haltande, men det ligger något i den, ty där är också fråga om ett

skyddsarbete. Trots att jag, herr talman, är väl medveten om det ovanliga i situationen — frågan är ju ute på remiss — yrkar jag ändå bifall till reservationen, då ett bifall till denna skulle komma detta ändamål till godo. Jag gör det därför att jag är övertygad om, liksom alla initierade, säkerligen också justitieministern som här är närvarande, att den proposition som så småningom kommer måste innebära att en förstärkning åstadkommes också av konsulentorganisationen med belopp som vida överstiger det som det här är fråga om. Med hänsyn till att man kan vara säker på den punkten, anser jag, att man har anledning att gå denna mera ovanliga väg.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till reservanternas förslag.

Herr RYLANDER: Herr talman! När den nya lagen om villkorlig dom kom till, hälsades den med stor glädje av domstolarnas folk. Det har nu aldrig varit något nöje att skicka folk i fängelse, och här öppnades ju en möjlighet att inskränka på den saken. Men förutsättningen var ju att vissa organisatoriska åtgärder skulle vidtagas för att möjliggöra meddelande av föreskrifter för de dömda och säkerställa deras efterlevnad samt vidare att man gjorde övervakningen av de på fri fot varande lagbrytarna effektiv. Man kunde väl redan då inse att den organisation som ställdes till förfogande knappast i det långa loppet skulle hålla. Det var att vänta, att den måste utökas. Nu ha åtskilliga år gått, och det har icke skett någon utökning. Däremot har domstolarnas tillämpning av den villkorliga domen i hög grad ökats.

Inom domstolarna har man med mycket stort bekymmer följt den utveckling som har ägt rum. Man står här inför att nödgas tillstå, att den väg som en gång valdes kanske inte är den rätta. För mig skulle det vara mycket svårt

Skyddskonsulentorganisationen.

att behöva definitivt acceptera en sådan ståndpunkt. Jag anser att vägen med kriminalvård i frihet i största möjliga utsträckning är den riktiga.

Det finnes till denna väg bara ett alternativ och det är att domstolarna i mindre omfattning än hittills medgiva anstånd med ådömande eller verkställande av frihetsstraff. Därigenom komma flera personer som bättre och billigare kunna omhändertagas genom kriminalvård i frihet att få vandra den dystra vägen in i fångvårdsanstalterna, en väg som en gång beträdd tyvärr, som vi alla veta, ganska ofta ånyo beträdes. Vi veta alla, att vi av samma statsfinansiella skäl som man här åberopar mot en ökning av skyddskonsulentorganisationen icke ansett oss ha råd att så uppbygga detta anstaltsväsende på fångvårdens område, som förutsattes när vi genomförde den nya reformen av straffverkställigheten. Det är mycket möjligt och rimligt att det, om utvecklingen går vidare, kommer en reaktion från domstolarnas sida. Vi skola besinna att i domstolarna även sitta betrodda lekmän vid bestämmandet av samhällets reaktion i dessa mål. Dessa lekmän kunna ju icke vara oberörda av vad de få höra ute i landet om att man daltar för mycket med brottslingarna. Allt detta jämte konstaterandet av det ena misslyckandet efter det andra, när det gäller villkorlig dom, måste leda till sådana slutsatser åtminstone för lekmännens del att man ej kan fortsätta på denna väg. Vi få ta i med hårdhandskarna, kan bli den slutsats man drar.

Oavsett att domstolarna, då kriminalvården i frihet på grund av otillräcklig organisation icke kan fylla sin en gång tilltänkta uppgift, kunna bli mindre benägna att använda denna form för behandling av lagöverträdare, föreligger en uppenbar risk att personer, som dömas villkorligt, på grund av den bristande effektiviteten hos de åtgärder som vidtagas, komma att begå nya och kan-

ske svåra brott, som inte behövt förekomma, om skyddsorganisationen hade varit tillfredsställande anordnad. Det kan kanske vara onödigt att här gå närmare in på de personliga tragedier som härigenom skapas. Men det är inte bara de personer, som göra sig skyldiga till brott och komma i fängelse, som råka ut för sådana tragedier; även deras anhöriga, mödrar, make och de barn som de ha och som de en gång kanske komma att få, alla lida av ett sådant öde.

En bristfällig organisation av skyddsverksamheten måste föranleda, att kriminalvården i frihet, som man eljest skulle kunna vänta sig så mycket av, kommer i vanrykte, något som man redan nu talar om alltför mycket för att det skulle lämna oss oberörda. Och det är ej bara detta som blir följden, utan följden blir även den att den beslutade och i viss mån genomförda reformen om verkställigheten av frihetsstraff kommer att äventyras genom att de beräkningar av erforderliga anstaltsplatser som ligga till grund för densamma visa sig ohållbara. Vi få dag för dag se att det blir ett hallå i tidningarna, därför att man på grund av en icke väntad ansvällning av ett klientel måste ta i anspråk vårdplatser, som ej varit avsedda för ändamålet. Jag syftar på ungdomsfängelserna, där man till och med fått improvisera ett antal platser på slutna anstalter, något som man ej räknat med att man skulle behöva. Vi få, såvitt jag förstår, akta oss för att vi icke till slut, i det vällovliga syftet att spara med statens medel, gå så långt att vi föredraga större i budgeten osynliga utgifter framför mindre men synliga. Här synes icke i budgeten, i varje fall icke så tydligt, om det blir ett antal flera intagna på fångvårdsanstalterna; men det blir en ny post, när man skall anslå pengar till några nya skyddskonsulenter.

Jag är visserligen glad över att utskottet i sitt utlåtande så kraftigt som skett understrukit, att en snar förbätt-

Skyddskonsulentorganisationen.

ring av förhållandena på detta område är av nöden. Detta yttrande vittnar gott för framtiden. Utskottsmajoriteten talar om möjligheterna att på andra vägar än de av fångvårdsstyrelsen föreslagna åstadkomma en effektivisering av den fria kriminalvården, och man talar särskilt om att man bör undersöka, om det icke finns möjligheter att på frivillighetens väg åstadkomma en effektiv övervakning av de villkorligt dömda o. s. v. Det är klart att allt bör göras för att på frivillighetens väg ordna en effektiv övervakning. Jag tror, att man gott kan säga, att man helt enkelt ej kan reda sig utan en frivillig medverkan av intresserade personer på detta område. Men hur svårt det är att ordna detta kan kanske ej fullt inses, om man ej på nära håll konfronteras med det problem som det här gäller. Vid den domstol, där jag är verksam, ha sedan länge envetna försök gjorts att som övervakare anlita just sådana personer som avses i utskottets utlåtande. Jag anser nämligen också, att det skulle vara bra att som övervakare i större utsträckning få just sådana personer, som omförmälas här i utskottets utlåtande, såsom lärare, ledande personer inom ungdomsrörelsen, arbetsgivare och arbetsledare m. fl. Men jag måste säga, att mina ansträngningar i det hänseendet ha krönts med mycket ringa framgång. Bortsett från att ersättningen till övervakare är löjligt låg — man skall dock icke tro att man får en ersättning som i och för sig lockar till detta arbete — så är arbetet av den natur, att man inte kan räkna med någon större lust hos dem som äro lämpliga att åtaga sig övervakning av villkorligt dömda. De personer som här avses äro i allmänhet mycket upptagna, och det är mänskligt om de icke vilja ägna sin fritid åt bestyr av den här arten, som ofta nog kunna giva anledning till bekymmer och kanske även personligt obehag. Min erfarenhet är för övrigt den, att de övervakare äro bäst, som ha flera, om ock icke många övervak-

ningar, samtidigt. Det är detta förhållande som gör det så svårt att få de lämpligaste personerna att åtaga sig sådana uppdrag. En gång i livet kanske det går, men det är ju ej mycket vunnit därmed. Men den som haft flera övervakningar och lärt sig detta och kommit in i arbetsförhållandena tillägnar sig, har det visat sig, på ett helt annat sätt personkännedom och vana att ta människor med tillbörlig auktoritet. De få ett bättre handlag över huvud taget, när det gäller att vidtaga de åtgärder, som ankomma på dem, än de kunna göra som bara någon enda gång åtagit sig en övervakning. Samarbetet mellan skyddskonsulent och övervakare torde också fungera mycket bättre om såsom övervakare fungera personer med tidigare erfarenhet av liknande verksamhet.

Men hur än övervakningen ordnas, är det att märka att övervakningen och tillsynen över denna bara äro en ringa del av skyddskonsulentens arbete. Det förefaller mig som om utskottsmajoriteten ej tänkt så mycket på den saken utan mera tänkt på konsulenten som »övervakare över övervakarna». Jag vill emellertid särskilt erinra om vad som är stadgat i 2 och 5 §§ i gällande instruktion för skyddskonsulenter och skyddsassistenter. Där står det: »Konsulent bör skaffa sig ingående kännedom om arbetsförhållanden och vårdmöjligheter inom distriktet samt träda i förbindelse med där bosatta personer, som kunna meddela honom nödiga upplysningar och i övrigt biträda honom i hans verksamhet.»

Han är med andra ord den store kontaktmannen när det gäller att komma i den förbindelse med arbetslivet i alla dess former som är nödvändig för domstolarna när de skola placera en person som skall erhålla villkorlig dom. Konsulenten har vidare att »till domstol på begäran lämna uppgift å personer lämpliga såsom förundersökare och övervakare samt skall jämväl eljest tillhandla-

Skyddskonsulentorganisationen.

gå domstolarna med upplysningar och åtgärder, som kunna vara av betydelse för tillämpningen av lagen om villkorlig dom, särskilt i fråga om utbildning, arbetsanställning, bostad och fritidssysselsättning för villkorligt dömda samt vårdmöjligheter för dem å sjukhus, alkoholistanstalt eller annan anstalt eller inom den till sinnessjukvården anknutna hjälpverksamheten». Även där är alltså skyddskonsulenten domstolarnas kontaktman när det gäller de anstalter varom det är fråga.

Man kan inte begära, och det är ej heller avsett, att den enskilde förundersökaren, som gör en förundersökning av den person som skall få villkorlig dom, eller domstolen skall, på den ofta mycket korta tid som står till buds, kunna ordna alla de viktiga frågor, som man måste ordna innan en person släpps i väg med en villkorlig dom. Särskilt nu efter rättegångsreformen är ju förfarandet inför domstol i hög grad koncentrerat, och det gör att domstolen själv, dels på grund därav och dels på grund av mängden av andra arbetsuppgifter, helt enkelt ej kan ensam ordna saken. När det gäller att meddela mera ingripande föreskrifter, måste domstolen bestämma i domen vari de särskilda åliggandena skola bestå. För att domstolen skall kunna göra detta, erfordras ofta medverkan av skyddskonsulenten, som genom de förbindelser han har kan ge anvisning om arbetsanställning, utbildningsmöjligheter, vårdplatser o. d. I allmänhet äro föreskrifterna, då sådana meddelas, av så ingripande natur, att det ej kan anförtros åt övervakaren att i första hand träffa avgörandet. Senast i samband med granskningen av JO:s ämbetsberättelse i år har riksdagen understrukt vikten av att domstolarna meddela sådana utförliga anvisningar. Stundom lämnar domstolen i detalj bestämda föreskrifter, och för att domstolen skall kunna göra det måste skyddskonsulenten i förväg ha anlitats. I andra fall får övervakaren en begrän-

sad rätt att bestämma och då vanligen i samråd med skyddskonsulenten.

Jag har själv de mest dystra erfarenheter av otillräckligheten i nuvarande skyddskonsulentorganisation. Det finnes en, säger en, skyddskonsulent för Kopparbergs och Västmanlands län, ett som alla veta mycket stort område med i runt tal 350 000 invånare och med tretton olika domstolar, och denne skyddskonsulent bor i Falun och besöker Västerås, min hemstad, en gång i månaden. Var och en kan förstå svårigheterna för denne tjänsteman att jämlikt sin instruktion tillhandagå rådhusrätten i Västerås och andra av distriktets från stationeringsorten avlägsna domstolar med upplysningar och åtgärder av betydelse för tillämpningen av den villkorliga domen.

Jag har liksom herr Hedlund, vars motion jag skrivit under, naturligtvis icke ett ögonblick funderat på att utskottet och riksdagen skulle vara beredda att redan i år acceptera fångvårdsstyrelsens förslag. Men som herr Hedlund i Östersund hoppas jag på att riksdagen skall ta ett litet steg i riktning mot utökning av skyddskonsulentorganisationen.

I det läge ärendet nu befinner sig, ber jag, herr talman, att få yrka bifall till den av herr Johan Bernhard Johansson m. fl. vid utlåtandet fogade reservationen.

Herr **MÄRTENSSON** i Uddevalla: Herr talman! Herr Hedlund i Östersund omnämnde, att det icke har tillkommit en enda ny konsulent sedan lagstiftningen på detta område blivit ändrad. Det är möjligt att så är fallet. Vad är då orsaken till att någon ny konsulent icke har tillkommit efter den nya lagstiftningen? Ja, i första hand beror naturligtvis detta på att hela denna fråga varit föremål för utredning, en utredning som även herr Hedlund har deltagit i. Herr Hedlund nämnde vidare, att vi måste minska på utgifterna på

Skyddskonsulentorganisationen.

vissa andra områden för att kunna framskapa en bättre konsulentorganisation i fångvården. Ja, det är möjligt att vi kunna gå den vägen, och herr Hedlund nämnde bland annat barnavårds-konsulenterna. När den frågan kommer på tal, böra vi ej vara så frikostiga, utan då skola vi iakttaga en viss återhållsamhet. Jag har för min del den uppfattningen, att när förslag till den organisationen kommer att ligga på riksdagens bord, kommer det att visa sig att det förslaget har lika ivriga före-språkare som det nu föreliggande förslaget har i herr Hedlund.

Vad sedan gäller utskottets ställning till denna fråga, behöver det väl knappast påpekas att utskottet visat ett betydande intresse för att snarast möjligt åstadkomma en lösning på detta område. Utskottet säger bland annat, att utskottet vill starkt understryka departementschefens uttalande, att frågan om en effektivisering av den fria kriminalvården framstår såsom en av de viktigaste angelägenheterna på kriminalpolitikens område.

Jag tror knappast att utskottet kun-nat göra ett mera positivt uttalande än vad utskottet har gjort. Men utskottet anser samtidigt, att ett sådant omfattande förslag som utbyggnaden av konsulentorganisationen bör bli föremål för Kungl. Maj:ts prövning innan riksdagen har att taga ståndpunkt till det-samma.

Jag skall bara med några få ord, herr talman, beröra det förslag som efter utredning framlagts från fångvårdsstyrelsens sida. Den 2 februari 1945 upp-drogs åt fångvårdsstyrelsen att verk-ställa utredning och avgiva förslag rör-ande rationalisering av det frivilliga skydds- och hjälparbetet beträffande villkorligt dömda och villkorligt fri-givna. Fångvårdsstyrelsen avlämnade sitt betänkande den 31 december 1948 och har således hållit på i närmare fyra år med att göra undersökningar och med att utarbeta detta förslag. Ett förslag,

som fångvårdsstyrelsen har hållit på med i fyra år vill man att Kungl. Maj:t och riksdagen skola genomföra på en tid av ungefär fyra månader. Sedan fång-vårdsstyrelsen avlämnat sitt betänkande sände departementschefen ut det på re-miss omedelbart och begärde att alla remissutlåtanden skulle vara inkomna, om jag ej minns fel, den 1 maj inne-varande år. Detta innebär, att det icke finns någon möjlighet för Kungl. Maj:t att kunna pröva detta förslag och myn-digheternas yttranden i så god tid att det kan föreligga proposition till inne-varande års riksdag. Vad innebär då det förslag som framlagts ifrån fång-vårdsstyrelsen? Vår nuvarande skydds-konsulentorganisation består av 13 skyddskonsulentdistrikt med 13 skydds-konsulenter och 6 skyddsassistenter, sammanlagt 19 befattningshavare. Den föreslagna organisationen innebär att det skall finnas 31 stycken skyddskon-sulentdistrikt. Antalet skyddskonsulen-ter skulle utökas till 31 och skydds-assistenterna till 22. Det skulle inrättas 14 nya kanslibiträdestjänster, 19 kon-torsbiträdestjänster o. s. v. Det blir sammanlagt 86 tjänster, vilket innebär en ökning med ett betydande antal be-fattningshavare jämfört med den orga-nisation, som för närvarande förekom-mer. Den kostnadsökning, detta för-slag medför, rör sig om cirka 650 000 kronor om året, om vi bortse ifrån vissa engångskostnader, som en sådan orga-nisation måste draga med sig.

Nu ha reservanterna inte gått så långt som motionärerna ha gjort utan föreslå, att antalet befattningshavare omedelbart skall ökas med 14 stycken, vilket inne-bär en kostnadsökning på 218 000 kro-nor om året. Men utskottet har som jag sade förut inte ansett det vara försvar-bart att genomföra ens en del av denna organisation, innan Kungl. Maj:t fått taga ställning till densamma i dess hel-het. Utskottet anser även att det bör undersökas huruvida möjligheter fin-nas till andra lösningar av detta ganska

Skyddskonsulentorganisationen.

svåra problem än de som fångvårdsstyrelsen har föreslagit. Utskottet framhåller, att det enligt utskottets mening bör undersökas, huruvida möjligheter förefinnas att på frivillighetens väg åstadkomma en effektivare övervakning av de villkorligt dömda och villkorligt frigivna genom att i större utsträckning än hittills som övervakare anlita lärare, ledande personer inom ungdomsorganisationer, arbetsgivare och arbetsledare m. fl. Om frågan åtminstone i någon mån kunde lösas efter dessa grunder tror jag för min del att lösningen skulle bli mera effektiv än enligt fångvårdsstyrelsens förslag.

Det är väl ändå inte huvudsaken att det skapas till en stor och dyr konsulentorganisation, utan huvudsaken är väl att det åstadkommes en sådan övervakningsorganisation, att en effektiv och intim kontakt kan uppehållas med de villkorligt dömda och de villkorligt frigivna. Jag är övertygad om att om det lyckas att intressera våra ungdomsorganisationer, våra idrottsföreningar, våra nykterhetsföreningar o. s. v. för denna uppgift och om bl. a. de ledande männen inom dessa organisationer vilja övertaga övervakningsarbetet i viss utsträckning, så kommer detta att leda till en betydligt bättre och effektivare övervakning än vad fallet blir, om vi skapa en aldrig så stor konsulentorganisation på detta område. Det är därför som utskottet har ansett att denna fråga bör få bli föremål för en ingående prövning, innan riksdagen går att taga någon ståndpunkt till densamma.

Jag ber, herr talman, att med dessa ord få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr HANSSON i Skediga: Herr talman! Det är mycket vänligt att man får höra, att det nu för tiden daltas med fångarna alldeles för mycket. Nu släpper man fångarna lösa, heter det, och snart är väl all respekt för lag och rätt försvunnen.

Det är inte något särskilt nöje att höra sådant, när man, som herr Hedlund i Östersund sade, med stora förhoppningar röstat för den nya straffverkställighetslagen.

När jag satt och lyssnade till den redogörelse herr Wiklund i sitt anförande lämnade för verksamheten på detta område och hörde honom omnämna den ersättning som utgår till dessa övervakare, tyckte jag att det är löjligt att något sådant skall förekomma. Detta framstår så mycket klarare när man tänker på vad en på en straffanstalt intagen fånge kostar staten. Men bortsett från alla kostnader får man väl i främsta rummet tänka på att vi här ha att göra med människor, som det gäller att fostra och hjälpa, så att de komma in i naturliga levnadsförhållanden. Då tycker man att det inte nog kan värdesättas, att det finns en övervakning över de frigivna, som kan ge dem ledning och hjälp.

Jag hörde i en debatt för inte så länge sedan att varje sådan övervakare kan ha bortåt hundratalet klienter. Då förstår man att massor av klienter inte få den övervakning, som de skulle behöva. Man borde visa litet mera förståelse för denna övervakningsverksamhet och bereda övervakarna litet bättre ersättning. Dessa konsulenter skulle i många fall kunna skaffa de frigivna arbete genom arbetsgivarna, och arbetsgivarna skulle ha övervakningsskyldighet och kanske få en ersättning för sitt arbete. På detta sätt kanske det skulle bli en väsentlig förbättring. Men när dessa villkorligt dömda eller frigivna känna, att övervakaren knappast har tid att titta till dem, går det som det går — och som talaren från Västerås nämnde — de återkomma som brottslingar. När nu denna fråga är föremål för behandling i riksdagen, skulle jag vilja vädja till herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet att försöka att bereda bättre ersättning åt dem som åtaga sig denna övervakningsupp-

Skyddskonsulentorganisationen.

gift. De ha ett stort ansvar för sina klienters fostran och vård. Det skadar inte att dessa övervakare finge en känsla av att staten värdesätter deras insatser. Behovet av platser på vårdanstalterna skulle minska på ett väsentligt sätt, om detta genomfördes.

Som det nu ligger till ökar brottsligheten allttjämt, och respekten för straffen är liten. Övervakningen är minimal för de stackare, som kommit in på den olyckliga vägen att bli brottslingar. Efter den av människokärlek fyllda vädjan, som herr Hedlund, som är rik på erfarenheter på detta område, uttalade, tycker jag, att riksdagen i dag skulle ansluta sig till reservationen. Den ger i alla fall något.

Utskottets representant var nyss uppe och talade om vilken stor organisation det skulle bli och hur mycket pengar allt detta skulle kräva. Det är inte värdigt att anlägga sådana synpunkter. Låt oss taga reservationen. När Kungl. Maj:t får tänka igenom det andra, är jag säker på att riksdagen inte skall säga nej då heller. Men vi skola inte låta det fortgå som det nu gör.

Nu är det som sagt alldeles fel ordnat. De frigivna äro alldeles för fria. Jag vill givetvis inte att de skola bindas alltför hårt. Men de behöva omsyn och hjälp för att få arbete. Folk tittar snett på dem, och arbetsgivarna vilja knappast anställa dem. Därtill ha de behov av pengar, och så tvingas de kanske på grund av omständigheterna på nytt in på brottets bana.

Jag ber kammaren att enhälligt gå på reservationen och väntar att statsrådet och chefen för justitiedepartementet fortast möjligt lägger upp en organisation för skyddsverksamheten, så att lagen om verkställighet av straff kommer att bli vad riksdagen räknade med när den så gott som enhälligt antog denna lag.

Herr HEDLUND i Östersund: Herr talman! Jag begärde ordet i anledning

av herr Mårtenssons anförande. Herr Mårtensson ställde statsutskottets uttalande om frivillig arbetskraft i motsats till fångvårdsstyrelsens förslag till en utbyggnad av konsulentorganisationen. Jag har deltagit i den utredning, som ägt rum i fångvårdsstyrelsen, och vi voro i början inställda på att söka åstadkomma en organisation som byggde på de frivilliga organisationer, som redan funnos. Det befanns emellertid, att det är omöjligt att enbart lita till frivillig arbetskraft, även om man höjer arvodet till övervakarna. Ty övervakarnas uppgifter och övervakningsförfarandet ha ju på grund av de reformer jag talade om för en stund sedan ökats så, att det inte går längre med frivilligsystemet. Den organisation som fångvårdsstyrelsen föreslår bygger dock även den på att medverkan skall lämnas av frivillig arbetskraft och att arvode för övervakning skall höjas.

Jag förstår att statsutskottets ängslan för utgifterna inte är någon ovilja mot organisationen. Men jag frågar allvarligt om det är ekonomi att låta allt det, som byggts upp beträffande fångvården och skyddsarbetet, raseras på grund av den återhållsamhet i utgifterna statsutskottet strävar till. Jag tror att detta blir misshushållning, herr talman, och jag vidhåller mitt yrkande om bifall till reservationen.

Herr RUBBESTAD: Herr talman! Gentemot herr Hedlunds sista anförande vill jag säga, att då statsutskottet skrivit som det gjort, att användande av frivillig arbetskraft skall tagas under övervägande, ha vi därmed inte alls tagit ståndpunkt till det förslag angående organisationen som förelåg ifrån särskilda sakkunniga. Men då vi ha gått emot motionerna har det varit på grund av den regel, som alltid har tillämpats här i riksdagen, när det gällt nyorganisationer. Det har aldrig varit vanligt att man, då det gällt en sådan stor organisation som det här ändå gäl-

Skyddskonsulentorganisationen.

ler, under det att ärendet är under omprövning hos Kungl. Maj:t utan vidare går in för att besluta saker och ting, som kunna föregripa denna omprövning. Jag tycker att man mycket lugnt kan ansluta sig till utskottets ståndpunkt, när man vet, att statsrådet, som ju ändå skall vara den som bär det närmaste ansvaret för just denna vård, när propositionen avlämnades mycket väl hade reda på att detta betänkande förelåg i tryck. Han omnämner det i propositionen, och hade han varit av den mening, att saken hade varit så oerhört angelägen, är det inte tu tal om att han kunde satt remisstiden kortare och hemställt att denna punkt hade fått vila i avbidan på en kommande proposition. Men det har han inte gjort utan han vill att ärendet skall prövas sakligt och grundligt även om det tar litet tid, och han är fullt medveten om — vilket jag också tror att herrar motionärer äro — att ingen skada är skedd om man går på den linje, som utskottet här har gått in för.

Ty vilken revolution tro herrarna det blir om man går på denna linje? Här kommer inte att ske någon förändring. Det är ändå på det sättet, att vi ha en hel mängd frivilliga krafter med i skyddsarbetet och inte bara sådana som domstolarna utse. Vi ha skyddsvärn i snart sagt vartenda län, organisationer, som ha till uppgift att just ta hand om de personer det här gäller, och dessa komma att verka i samma utsträckning som de tidigare gjort. De ha rätt stora anslag av statsmedel för denna verksamhet. Det är ingen fara å färde om man väntar ett år till, till dess Kungl. Maj:t har prövat saken efter de vanliga grunderna. Jag tror därför som sagt att riksdagen med allra största lugn kan taga utskottets förslag. Utskottet har följt den regel som brukar vara gällande när det är fråga om omorganisationer, nämligen att inte föregripa Kungl. Maj:ts åtgärder, vilket motionärerna här vilja göra.

Det har sagts att det inte skulle vara fråga om något föregripande. Ja, hur veta herrarna det? I motionen och i reservationen har en viss lönesättning för dessa konsulenter föreslagits. Om statens lönenämnd och statskontoret hade en annan mening beträffande denna lönesättning, skulle det ju vara utsiktlöst för dem att göra sig gällande, om riksdagen vid detta tillfälle genom att antaga reservanternas förslag ginge in för att föregripa en prövning.

Herr Hedlund i Östersund sade att man hade kört fast beträffande den villkorliga domen. Ja, det vill jag säga, att inte kommer man att klara saken med denna nya konsulentorganisation, som är avsedd att omfatta 31 konsulenter. Jag skall som exempel taga mitt eget län. Där ha vi nu inemot 350 000 invånare och inte mindre än 342 villkorligt dömda d. v. s. som stå under övervakning eller tillsyn enligt lagarna om villkorlig dom, villkorlig frigivning och dylika. Där skulle det nu enligt detta förslag bli en konsulent. Är det någon som inbillar sig, att denne konsulent skulle kunna övervaka alla dessa människor? Det är omkring 220 socknar i länet. Då förstår var och en, att man måste ha en stor mängd frivilliga arbetskrafter, som vid sidan av dessa konsulenter få utöva den mesta tillsynen och som man har att lita till i fråga om övervakningen. Detta är förhållandet redan nu, och det sker ingen ändring i den saken, om man skjuter på avgörandet i denna fråga ett år.

Herr talman! Jag kan icke komma till annan uppfattning än att kammaren gör rätt, om den följer statsutskottet i denna punkt. Jag ber att få yrka bifall till statsutskottets hemställan.

Herr HEDLUND i Östersund: Herr talman! Herr Rubbestad frågade mig, vad som kommer att ske, om icke den organisation för skyddskonsulenter, som det talats om, bygges upp omedelbart.

Skyddskonsulentorganisationen.

Det kommer att ske vad vi fruktat och vad vi dagligen få bekräftat: att reformerna på detta område gå i spillror. Det är detta som inträffar. Om det är en betydelselös sak för herr Rubbestad, så är det i varje fall icke det för mig och knappast för riksdagen, som väntat så mycket av dessa reformer.

Hur kan man tänka, säger herr Rubbestad, att — såsom fångvårdsstyrelsen föreslår — en skyddskonsulent i hans län skall kunna övervaka alla dem, som behöva övervakning? Jo, herr Rubbestad, det kan icke den mannen ensam göra; men i konsulentens uppgifter ingår också att organisera upp en kår av frivilliga medarbetare, som under hans ledning få hjälpa till att klara de fall som passa en frivillig övervakare. Det vore ju orimligt att tänka sig, att en övervakning skulle bli effektiv bara genom att man litade till de skyddskonsulenters personliga övervakning som fångvårdsstyrelsen föreslår. De bli ledare för hela verksamheten och skola söka upp dugliga medarbetare bland de frivilliga krafterna. Det är det hela.

I ett avseende ger jag herr Rubbestad rätt. Statsutskottet har starka riksdagspolitiska skäl för att angripa motionärerna, som föreslå denna organisation utan att avvakta remissyttrandena. Däri ger jag honom rätt. Men det utesluter icke att riksdagen mycket väl, utan att bryta mot traditionen, kan taga reser-
vanternas förslag.

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet WIGFORSS: Herr talman! Det är alldeles klart, att herr Hedlund har rätt i att riksdagen har fullständig frihet att på vilken punkt som helst både öka ut Kungl. Maj:ts förslag och inskränka det. Men jag har levat i den föreställningen — och jag är fortfarande kvar i den — att just i år har riksdagen lika väl som regeringen gått in för att i det nuvarande läget iakttaga en alldeles särskild återhållsamhet, varige-

nom alltså även sådana förslag till höjning av utgifter, som man vid andra tillfällen skulle ha ansett önskvärda och kunnat på allvar diskutera, få bli något som man nu måste avstå ifrån.

Vi veta nog, att det ofta händer i riksdagen, att när en viss fråga kommer fram så finnes det, kanske på grund av tillfälligheter, ganska många riksdagsmän, som äro särskilt sakkunniga och särskilt intresserade att driva denna fråga och göra den till en större fråga än andra frågor, som händelsevis icke ha lika framstående och lika intresserade förespråkare i riksdagen. Den, som varit med vid genomgången av budgeten för det kommande året, vet, att alla departementschefer ha fått ålägga sig en utomordentlig återhållsamhet. Det är väl ingen som tror, att justitieministern skulle sakna intresse för den sak det här gäller. Jag bortser alldeles ifrån det som också herr Hedlund i Östersund erkände, att det är ganska egendomligt, att just här, där saken icke är färdigberedd, skulle riksdagen utan vidare gå utöver Kungl. Maj:ts förslag. Men även om saken varit förberedd och om departementschefen sagt, att han vågade sig icke på det i år, är fråga, om det verkligen funnits tillräckliga skäl för riksdagen att på denna punkt göra ett avsteg. Vi komma till saker, om vilka jag vågar säga, att de äro minst lika beaktansvärda. Vi kunna se på en sådan allvarlig sak som t. ex. sinnessjukvården. Jag är säker på att de, som representera sakintresset där, kunna med full rätt säga, att det blir en katastrof, om man ej genomför en högst väsentlig löneförbättring för de läkare, som äro anställda — eller som ännu icke äro anställda — i sinnessjukvården. När jag suttit i budgetberedningen, ha på alla huvudtitlar funnits saker, där jag måst giva departementscheferna rätt i att, om man haft råd att över lag öka budgetens omfattning, så hade utökningar här varit befogade. Men vi ha kommit överens om att, eftersom vi skola hålla

Skyddskonsulentorganisationen.

oss inom en viss gräns, så kunna vi icke taga kanske 100 000 kronor på ett ställe och någon miljon på ett annat. Ty då skulle vi gå ifrån den återhållsamma linje, som jag fortfarande anser vara nödvändig och som jag hoppas, att andra kammaren också skall giva sitt stöd.

Jag menar således, att vi kunna bortse från alla de vägande sakliga skäl som anförts. Jag tvivlar ej ett ögonblick på att det finnes starka sakskalet för reservanternas ståndpunkt. Men när man ser frågan i sammanhang med budgetläget, så tror jag, att det vore ett verkligt avsteg från den valda linjen. Utan att vilja använda starka uttryck skulle jag vilja säga, att det vore en olycka, om man skulle bryta igenom linjen. Jag hoppas också, att denna kammare följer Kungl. Maj:ts förslag.

Chefen för justitiedepartementet, herr statsrådet ZETTERBERG: Herr talman! Med anledning av herr Rubbestads yttrande skall jag be att få säga några ord om fångvårdsstyrelsens föreliggande förslag och dess behandling i justitiedepartementet.

Det betänkande, som det här är fråga om, avlämnades av fångvårdsstyrelsen till justitiedepartementet den 31 sistlidna december, alltså nu vid årsskiftet. Såsom redan framhållits var detta viktiga förslag resultatet av ett i det närmaste fyraårigt utredningsarbete. Departementet kunde emellertid inte omedelbart skicka betänkandet på remiss av den anledningen, att detsamma avlämnats i preliminärt skick — det var då ännu inte tryckt. Först flera veckor senare, om jag inte missminner mig vid senaste månadsskiftet — alltså omkring den 1 februari — erhöill departementet den tryckta upplagan. Som kammarens ledamöter torde erinra sig, är det efter de ändringar riksdagen förra året beslöt rörande sina arbetsformer inte möjligt att lägga fram förslag i en anslagsfråga senare än den 22 mars. När man

nu först måste höra en mängd myndigheter och organisationer över detta viktiga förslag och sedan, kanhända delvis efter nya riktlinjer, som därvid kunnat komma fram, bearbeta förslaget i departementet, skulle vi för detta arbete inte haft mer än några få veckor på oss. Såsom kammaren förstår var detta helt enkelt uteslutet. Eftersom det alltså inte skulle vara möjligt att lägga fram förslaget i år, ansåg jag det bättre, att myndigheterna och organisationerna finge åtnjuta något längre remisstid, vilket också blev fallet; jag tror att remisstiden för denna omfattande fråga sattes till den 1 maj. Arbetet med remissyttrandenas utarbetande pågår alltså nu som bäst, och innan departementet fått in dem, kan jag för min del inte taga ståndpunkt till förslaget.

Jag begärde ordet närmast för att sålunda redogöra för den formella gången av ärendets behandling, men jag vill begagna tillfället att understryka vad jag i statsverkspropositionen förberedelsevis yttrat i sakfrågan. Jag har där framhållit, att en effektivisering av den fria kriminalvården för mig framstår som en av de viktigaste angelägenheterna på kriminalpolitikens område. Av detta uttalande hoppas jag kammaren förstår, att jag hyser en mycket varm förhoppning om att i sinom tid kunna återkomma till riksdagen med ett, som jag hoppas, ordentligt förberett förslag i denna utomordentligt viktiga samhällsfråga.

Överläggningen var härmed slutad. Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan i förevarande punkt dels ock på bifall till den vid punkten fogade reservationen; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Hedlund i Östersund begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Skyddskonsulentorganisationen.

Den, som vill, att kammaren bifaller statsutskottets hemställan i punkten 30:o) i utskottets förevarande utlåtande nr 2, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit den vid punkten fogade reservationen.

Sedan kammarens ledamöter här- efter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, anställdes omröstning genom upp- resning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter hava röstat för ja-proposi- tionen. Herr Boman i Kieryd begärde emellertid rösträkning, vadan votering medelst omröstningsapparat anställdes. Därvid avgåvos 110 ja och 80 nej, var- jämte 5 av kammarens ledamöter för- klarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskot- tets i punkten gjorda hemställan.

Punkterna 31—42.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 43.

Lades till handlingarna.

§ 8.

Föredrogos vart efter annat:

statsutskottets utlåtanden:

nr 9, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under kapi- talbudgeten gjorda framställningar om anslag för budgetåret 1949/50 under postverkets, telegrafverkets, statens järnvägars och statens vattenfallsverks fonder, luftfartsfonden samt väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfond jäm- te i ämnet väckta motioner;

nr 18, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å till- läggsstat II till riksstaten för budget- året 1948/49, i vad propositionen avser

kommunikationsdepartementets verk- samhetsområde;

nr 26, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda fram- ställning angående anslag för budget- året 1949/50 till förskott till vissa plan- kostnader m. m.;

nr 27, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under statens allmänna fastighetsfond gjorda fram- ställningar angående anslag för budget- året 1949/50, i vad avser kommunika- tionsdepartementets verksamhetsområ- de; och

nr 28, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda fram- ställning angående stat för statens all- männa fastighetsfond för budgetåret 1949/50;

bevillningsutskottets betänkanden:

nr 1, i anledning av väckt motion angående ändring av 10 § förordningen om statlig inkomstskatt, i vad avser sparbankernas säkerhetskassa; och

nr 2, i anledning av väckta motioner angående rätt för gifta kvinnor, som arbeta inom jordbruket, att vid taxe- ring åtnjuta särskilt avdrag;

bankoutskottets utlåtande nr 3, i an- ledning av väckta motioner angående dels årlig pension åt förre korrektur- läsaren vid riksdagens tryckeriexpedi- tion S. O. Halldén, dels ock årligt un- derstöd åt förre stenografen hos första kammaren C. G. Melanders änka Margit Melander;

första lagutskottets utlåtanden:

nr 5, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändring i förordningen den 9 september 1938 (nr 567) om handel med preventivmedel; och

nr 6, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angäen- de fortsatt giltighet av lagen den 16 februari 1934 (nr 19) om fullgörande i vissa fall av betalningsskyldighet i förhållande till utlandet m. m.; samt

Interpellation ang. åtgärder för att öka intresset för hästuppfödningen.

andra lagutskottets utlåtanden:

nr 1, i anledning av väckt motion om medgivande av rätt för Kungl. Maj:t att bevilja dispens från tillämpningen av gällande arbetarskyddslagstiftning;

nr 2, i anledning av väckta motioner angående en obligatorisk olycksfallsförsäkring för fiskare; och

nr 3, i anledning av väckt motion om ändrad ordning för meddelande av tillstånd att framdraga elektriska ledningar i vissa fall.

Kammaren biföll vad utskotten i dessa utlåtanden och betänkanden hemställt.

§ 9.

Interpellation ang. åtgärder för att öka intresset för hästuppfödningen.

Herr ANDERSSON i Dunker erhöll på begäran ordet och yttrade: Herr talman! Under efterkrigsåren har en stark nedgång i häststammen kunnat iakttagas. Sålunda utgjorde det totala antalet hästar 603 900 år 1944 och 496 900 år 1948, vilket innebär en minskning med 107 000 hästar. Av de statistiska uppgifterna framgår att minskningen framför allt har gått ut över unghästar och föl. Antalet unghästar 1—2 år har minskat från 68 600 år 1944 till 34 500 år 1948 och antalet föl från 34 800 år 1944 till 11 900 år 1948. Nedgången för unghästar och föl är nära nog katastrofal.

Antalet hästar 1944, 1947 och 1948.

	1944	1947	1948
Hästar, 3 år			
o. däröver	500 533	484 195	450 529
Unghästar, 1			
—2 år	68 561	49 623	34 548
Föl	34 763	17 134	11 867
Sa hästar	603 857	550 952	496 944

Anledningen till att uppfödningen av hästar inskränkts i den omfattning som skett är främst att söka i mekaniseringen av jordbruket. Jordbrukarna ha i stor utsträckning gått över till att an-

vända traktorer som dragkraft, vilket tyder på ett stort intresse för rationalisering. En annan orsak är bristen på arbetskraft inom jordbruket, vilket gjort det svårt att skaffa folk för skötseln av hästarna. Därtill kommer att hästarna för sin vård äro förhållandevis arbetskrävande. Kostnaderna för uppfödning av hästar ha under de senare åren stigit relativt starkt, men de höjda omkostnaderna ha icke motsvarats av höjda priser. Allt detta har medverkat till den nu observerade decimeringen av häststammen.

Den katastrofala nedgången i antalet unghästar och föl är emellertid ägnad att inge oro ur försvars- och beredskapssynpunkt. Om endast ett par år kommer minskningen i antalet unghästar och föl att vara fullt märkbar beträffande yngre arbetshästar, som är mest lämpliga för krigstjänst. Det säger sig självt att försvaret icke torde ha möjlighet att fylla sitt behov av hästar vid en mobilisering, om antalet föl på längre sikt icke uppgår till mer än cirka 10 000 per år. Vidare torde man böra räkna med att dragkraften inom jordbruket kommer i ett prekärt läge, om landet vid krigsfara avspärras från tillförsel av drivmedel. Visserligen kan man vänta en övergång till gengasdrift, men det oaktat torde en ökad användning av hästar bli nödvändig. Att i ett dylikt läge utöka häststammen så att den räcker för både försvarets och jordbrukets behov, låter sig emellertid icke göra i en handvändning. En sådan återuppbyggnad tager flera år i anspråk, och under tiden får man bära konsekvenserna av den alltför starka minskningen i hästantalet.

Det kan vidare erinras om att många hingstföreningar genom den minskade betäckningen råkat i en svår ekonomisk situation. På åtskilliga platser ha föreningarna måst sälja sina hingstar och nedlägga verksamheten. Man kan vänta att denna utveckling kommer att ytterligare accentueras, om icke en ändring

Interpellation ang. beskattningen av förmånen av fritelefon och tjänsteabonnemang för telegrafverkets personal.

kommer till stånd inom en snar framtid. De flesta föreningars ekonomi är knappast sådan, att verksamheten kan drivas med förlust under någon längre tid.

Det synes vara uppenbart, att intresset för hästuppfödningen behöver stimuleras med hänsyn till både försvaret och jordbruket. Det kan ske genom att staten på ena eller andra sättet uppmuntrar uppfödningen av föl och unghästar. Totalisatormedlen voro en gång avsedda att användas till hästavelns främjande. Emellertid inflyter huvudparten av dessa medel direkt till statskassan. För nästa budgetår beräknas inkomsterna från totalisatormedel uppgå till 10 milj. kr., men av denna summa ha endast 2 milj. kr. ansetts böra anvisas till olika hästavelnsändamål. I enlighet med sitt ursprungliga svfte borde därför ytterligare pengar av totalisatormedlen få användas för att premiera uppfödningen av hästar, förslagsvis med 200 å 300 kr. per föl. På den vägen skulle det utan tvivel bli möjligt att öka intresset för hästuppfödningen samtidigt som hästägarna i någon mån kompenseras för inträffade kostnadsstegringar.

Med stöd av det anförda får jag hemställa om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet rikta följande frågor:

Har statsrådet observerat den starka nedgången i antalet föl, som ägt rum under de senaste åren?

Har statsrådet för avsikt att låta vidtaga åtgärder för att stimulera intresset för hästuppfödningen?

Denna anhållan bordlades.

§ 10.

Interpellation ang. beskattningen av förmånen av fritelefon och tjänsteabonnemang för telegrafverkets personal.

Herr talmannen lämnade på begäran ordet till

Herr PERSSON i Landafors, som anförde: Herr talman! Telegrafverket lämnar till taxeringsmyndigheterna, som ett komplement till inkomstuppgifterna för sina anställda, en årlig uppgift rörande innehav i bostaden av fritelefon eller tjänsteabonnemang med nedsatt avgift.

Av telegrafverkets meddelande till taxeringsnämnderna i anslutning till nyssnämnda uppgifter synes framgå, att taxeringsmyndigheterna i Stockholms stad förklarat fritelefon eller tjänsteabonnemang vara skattepliktig intäkt eller förmån. Detta meddelande har följande lydelse:

»Meddelande till taxeringsnämnden i anslutning till ovanstående» (uppgifter).

»Vissa vid telegrafverket anställda ha i och för tjänsten avgiftsfri telefon i bostaden ('fritelefon'). Andra ha telefonabonnemang mot nedsatt avgift ('tjänsteabonnemang'). Även vissa pensionärer ha tjänsteabonnemang.

Taxeringsmyndigheterna i Stockholm ha sedan några år tillbaka förklarat här nämnda förmåner vara skattepliktig intäkt och avfordrat telegrafverket uppgift å samtliga innehavare av fritelefon och tjänsteabonnemang inom Stockholms stad. Som skattepliktig inkomst har upptagits avgiften för ett abonnemang i lägsta abonnemangsklassen, minskad med den avgift, vederbörande verkligen erlagt.

Över denna taxering ha i ett antal fall anförts besvär, vilka fullföljts hos regeringsrätten. I utslag den 24/1 1947 har regeringsrätten i vissa fall ogillat besvären under motivering att 'det med hänsyn till i målet upplysta förhållanden måste hållas för visst, att klaganden, därest han icke erhållit ifrågavarande förmån, själv under beskattningsåret skulle hava abonnerat på telefon'. I andra fall ha besvären bifallits under motivering att 'sådana omständigheter icke förekommit i må-

Interpellation ang. beskattningen av förmånen av fritelefon och tjänsteabonnemang för telegrafverkets personal.

let, att på grund därav kunde hållas för visst, att klaganden, därest han icke erhållit ifrågavarande förmån, själv under beskattningsåret skulle hava abonnerat på telefon'.

Föredraganden i regeringsrätten har på förfrågan meddelat, att vid målens prövning tagits hänsyn ej blott till vederbörandes löneställning utan även till förekommande biinkomster, familjeförhållanden, försörjningsplikt o. d.

Utslagen giva icke telegrafverket tillräckligt underlag för bedömning av huruvida i de enskilda fallen skatteplikt skall anses föreligga eller icke. Det torde få ankomma på skattemyndigheterna att efter prövning i varje särskilt fall avgöra detta. Telegrafstyrelsen har därför föreskrivit, att uppgift skall i samband med taxeringsuppgifterna lämnas för envar innehavare av fritelefon eller tjänsteabonnemang, med angivande av penningvärdet under beskattningsåret av ifrågavarande förmån.

Framhållas må, att många av de vid telegrafverket anställda måste ha telefon i bostaden för att under fritid kunna anträffas för rådfrågning i brådskande fall, för att kunna bestrida dem åliggande passningstjänst i hemmet eller för att kunna inkallas till tjänstgöring vid trafikanhopning, sjukdomsfall e. d., samt att i åtskilliga av dessa fall avgiftsfrihet eller nedsättning i abonnemangsavgiften utgör en nödvändig förutsättning för att vederbörande skall kunna hålla sig med telefon i hemmet.»

Härav framgår att telegrafverket numera föreskrivit, att i hela landet uppgift skall lämnas till taxeringsmyndigheterna för envar innehavare av fritelefon eller tjänsteabonnemang, som är anställd hos telegrafverket.

De vid telegrafverket anställda, som drabbas av denna beskattning, anse sig orättvist behandlade och hänvisa därvid till statens allmänna avlöningsreg-

lemente 411/1947 § 22 och 436/1948 § 19, där det klart sägs ut, att det därvidlag icke är fråga om en löneförmån. Om Kungl. Maj:t eller av Kungl. Maj:t bemyndigat verk skrivit in detta i statens allmänna avlöningsreglemente, borde det väl också vara en hänvisning åt taxerings- och skattemyndigheter att icke söka göra den anställda personallens telefonabonnemang till skatteobjekt.

Mig veterligt förekommer det icke att fritelefon upptages som skattepliktig förmån för exempelvis innehavare av tjänst hos kommun eller kommuns förtroendeman eller hos andra arbetsgivare anställda, såsom förmån, skogvaktare och andra. För att telefonabonnemang mot nedsatt avgift icke betraktas som skattepliktig förmån utgör riksdagsledamöternas telefonabonnemang det närmast liggande beviset.

Då vid telegrafverket anställd inlämnar ansökan om tjänsteabonnemang å telefon, får sökanden lämna noggranna uppgifter om sina hemmavarande anhöriga och försäkra att ingen driver affärsrörelse av något slag. Ansökningarna granskas noga och beviljas till synes endast i fall, då det kan antagas, att telefonen användes endast i anslutning till tjänsteanställningen; eljest avslås ansökan.

Skattemyndigheterna ha att efter prövning i varje särskilt fall avgöra, huruvida skatteplikt föreligger eller icke, men det måste kännas i hög grad otillfredsställande för ifrågavarande personalgrupp att i beskattningshänseende vara utlämnad åt ett godtycke och försatt i en särställning, som gör att de enskilda fallen kunna komma att behandlas olika på olika orter i landet. Dessutom måste det betraktas som småaktigt, byråkratiskt pedanteri, att man tar ut skatt för tjänstetelefon i vederbörandes bostad.

Under anförda förhållanden bör det enligt min mening klart sägas ut, att

Interpellation ang. storleken av ortsavdragen vid statlig och kommunal beskattning.

vid telegrafverket anställda, som ha tjänstetelefon i sin bostad antingen som fritelefon eller tjänsteabonnemang, icke äro skattepliktiga för sådan förmån.

Med hänvisning till vad här anförts anhåller jag vördsamt om andra kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för finansdepartementet få framställa följande frågor:

Anser statsrådet att vid telegrafverket anställd personals tjänstetelefon i bostaden icke är att anse som skattepliktig förmån eller intäkt?

Om så är fallet, ämnar statsrådet till taxeringsmyndigheterna utfärda klara bestämmelser i dessa stycken?

Denna anhållan bordlades.

§ 11.

Interpellation ang. storleken av ortsavdragen vid statlig och kommunal beskattning.

Ordet lämnades på begäran till

Herr HEDLUND i Rådombeslut, som yttrade: Herr talman! Vid taxering till såväl statlig som kommunal skatt lämnas som bekant — med visst undantag för ogifta personer — en del av inkomsten fri från beskattning. Man avser att på detta sätt från beskattning undantaga vad man brukar kalla existensminimum.

Det syns emellertid uppenbart att dessa avdrag (ortsavdrag) icke äro så avpassade, att de fylla sin uppgift. Särskilt är detta fallet vid kommunal-skatten, men att döma av möjligheterna att driva in skatterna gäller det också i viss utsträckning statsskatten. Myndigheter som ombesörja skatteindrivningen ha nämligen enligt vad känt är funnit sig föranlåtna att efter ansökan generellt medgiva att den skattskyldige innan han behöver betala skatten får för sina levnadskostnader undantaga ett belopp som avsevärt överstiger även ortsavdrag vid statsbeskattningen i vederbörandes hemkommun.

Starka skäl torde tala för att man i princip tillämpar samma avdrag för vad man kallar existensminimum vid både taxering och indrivning. Med den nuvarande ordningen uppstå onekligen vissa betänkliga konsekvenser. En sådan utgör den olikhet i beskattning, som i realiteten föreligger mellan den som inte äger mer än sin inkomst och den som lyckats spara ihop låt oss säga några få tusen kronor, kanske avsedda som grundplåt vid anskaffande av ett eget hem eller något liknande. Vid precis samma inkomst får den senare nöja sig med de avdrag som göras vid taxeringen, medan den förre kan erhålla ett väsentligt större avdrag. Så snart över huvud taget någon utmättningsbar egendom finns, inträder denna orättvisa i fråga om den reella skatteplikten. Systemet innebär i själva verket — om ock icke formellt — att för stora grupper av vårt folk sätts skatteförordningarnas bestämmelser om ortsavdragen ur kraft och ersätts med beslut från indrivningsmyndigheterna om mera generösa avdrag, som dessutom åtminstone f. n. kunna bli av mycket olika storlek på skilda platser även om dessa tillhöra samma dyrortsgrupp. Sedan staten numera gentemot kommunerna övertagit ansvaret för skatteindrivningen på sådant sätt att staten oavsett vad som kan indrivas är skyldig tillstålla kommunerna det belopp som tillkommer dem, bör det f. ö. om möjligt i ännu högre grad än tidigare vara ett statsintresse att åtminstone en likformighet mellan olika orter åvägbringas beträffande existensminimum vid indrivning.

Frågan om vinnande av överensstämmelse mellan de skattefria avdragen vid taxeringen och vid skattens betalning synes otvivelaktigt värd att tagas under övervägande. En höjning av ortsavdragen i varje fall vid kommunalbeskattningen torde i sådant sammanhang bli nödvändig. Emellertid kommer åtminstone en mera betydande

de höjning av dessa avdrag att få konsekvenser som aktualisera tanken på en översyn av hela den kommunala beskattningen. Vid nuvarande garantiskattsystem för fastigheter är det risk för att, med oförändrade regler i övrigt, en ökning av orsavsdragen kan medföra en förhållandevis större belastning å fastighetsägarna, små som stora.

Under hänvisning till ovanstående hemställas om kammarens tillstånd att till herr statsrådet och chefen för finansdepartementet få rikta dessa frågor:

1. Anser statsrådet att tillräckliga skäl föreligga för att taga under övervägande, huruvida orsavsdragen vid taxering böra till storleken överensstämma med de skattefria existensminimibelopp som komma i fråga vid skattens betalande?

2. Anser statsrådet att en bättre överensstämmelse i detta avseende bör åvägabringas bland annat genom en höjning av de kommunala orsavsdragen?

3. I händelse någon av dessa två frågor besvaras jakande, finner statsrådet då, att en utredning av hela

problemet om kommunalbeskattningen aktualiseras?

Denna anhållan bordlades.

§ 12.

Anmälades bevillningsutskottets skrivelse, nr 32, till Konungen i anledning av väckt motion angående ändring av 10 § förordningen om statlig inkomstskatt, i vad avser sparbankernas säkerhetskassa.

Skrivelseförslaget godkändes under förutsättning att utskottets hemställan i dess betänkande nr 1 godkändes även av första kammaren.

Vidare anmälades och godkändes riksdagens kanslis förslag till riksdagens skrivelse, nr 39, till Konungen angående verkställd omröstning över högsta domstolens och regeringsrättens ledamöter.

§ 13.

Justerades protokollsutdrag.

Kammarens ledamöter åtskildes här efter kl. 4.22 em.

In fidem

Gunnar Britth.